

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

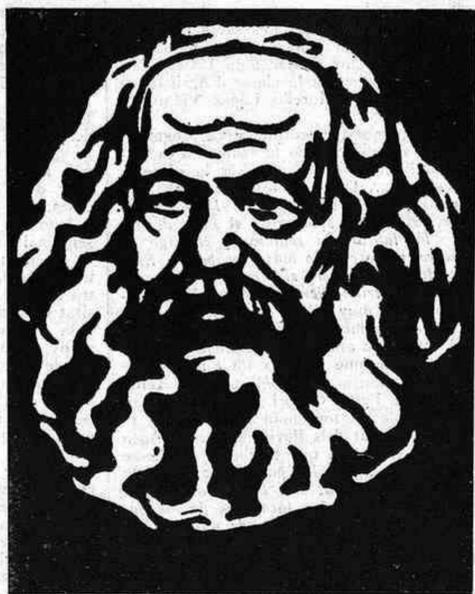
obrirà el dia 15 d'abril, a les Galeries Laietanes, l'exposició de Cent anys de Retrat femení català

UN CINQUANTENARI

La beatificació de Marx

La commemoració de la mort de Karl Marx arriba, com el Déu del Sinaí, en mig d'un cercle de meteors en fúria. Rússia, Alemanya, Itàlia, l'Extrem Orient forneixen la lluminària dels llampecs, la música dels trons i el dòsser barroc dels nimbes. Cap sessió acadèmica, ni cap exhibició mitinesca, ni la demagogia, ni la ciència, no podrien proclamar tan clar i tan net el ressò de la paraula d'aquell home, ni l'energia de les forces que ell intentà d'explicar-se.

Karl Marx, dues síl·labes en boça de les dues classes, treballadora i patronal, que avui polaritzen el camp de la lluita política. La commemoració arriba just al moment que les idees del patriarcat de la sociologia, fins suada desades i preservades del contacte amb la realitat, dansen al ple aire la dansa de l'experiment decisiu de tots els dogmes i de totes les hipòtesis: llur corrosió per lleis anteriors i superiors: les que governen la natura i la humanitat. Podem, doncs, dir que Karl Marx celebra el cinquantenari de la mort el mateix dia que compareix davant dels homes, en una mena de Vall de Josafat absurda i inversa, on un sol home es fa jutjar per tots.

Karl Marx

Home de ciència, o, almenys amb la voluntat d'esser-ho, Marx devia saber que el destí de totes les obres de ciència, al contrari de les d'art, és de veure's incessablement sobrepassades pel curs irreversible de la raó raonant. El defensor del determinisme històric no podia vanar-se de fugir d'aquest determinisme històric del coneixement científic humà.

Però, de fet, com observa agudament Jules Romain, és com si no hagués passat res d'això. Ningú no estudiarà electricitat o medicina en un tractat del segle anterior. Les teories científiques són del més mutable que hi ha, i tots hem vist com, en poc espai de temps n'avenen caducant i sorgint-ne de noves que envellien els llibres on eren exposades, els quals quedaven arconats i ningú no estudiava en ells. En canvi, la sociologia, hom l'estudia en un tractat del segle passat. El *Capital* encara és el llibre de text de la gent, en matèria social, més avançada.

L'eminent pensador francès dona com a raó la següent: que així com a les altres disciplines el contrast dels fets obliga a un desplaçament continu de l'estudi de cada ram del saber, la sociologia s'ha mantingut verge de contactes amb la pràctica. Almenys fins ara, a darrera hora.

No res menys, signa Jules Romain, aquesta paradoxa. És sabut que Marx dona com a base de la seva doctrina la realització evolutiva i fatal dels capitalismes al comunisme d'Estat. Doncs bé: a la veritat, no ha passat res d'això. Tot al contrari. Un cop, a Rússia, hom s'ha volgut constituir segons Karl Marx, hom s'ha vist obligat a forçar els fets per a obligar-los a simular aquella evolució que havia de venir per ella mateixa.

I, afegiríem nosaltres, el mer fet d'haver començat per Rússia el triomf del marxisme ja és un desmentiment a les teories del mestre. Segons l'ortodòxia socialista, l'evolució primer els Estats més acusadament capitalistes: Anglaterra, els Estats Units havien de començar... Rússia en tenia per estona.

Aquests contrasentits duen més d'un a voler negar tot valor a l'obra de Marx. Si és referència a l'aspecte científic, potser sí. Però quant al valor humà, és una altra cosa. Després del que es veu pel món, arribar al capdavant al resultat que Marx no és ningú ni representa res, ens sembla pecar de massa savi, que és com dir d'ignorant.

Perquè Marx, més que un pensament, representa una voluntat, i més encara: un complex de voluntats. I en aquest terreny és una força i un símbol.

En primer lloc, si no en importància, sí de consciència, Marx entenia formular una protesta contra el dolor del món. Això el duia a estudiar-ne les causes i voler-hi trobar els remeis. Aspiració que, de Plató ençà, trobà ressò en força ànimes justes i nobles. Però Marx, dins la tendència, té el seu matís: Marx és un prussià.

Particularment al seu temps, les teories socials travessaven una fase ben idíl·lica. Plató, combinat amb Jean-Jacques, somiava a través de cervells un xic puerils. Falansteris, illes meravelloses, sistemes paternalistes estaven en boga, massa parent de les *bergeries* del Trianon i de *Pau* i *Virginia*. Marx, prussià, d'aquella Prússia casernària, on l'home és un mer element, havia de sentir per força repugnància per tot allò que no fos enregimentat i uniformar les persones i substituir el cervell individual per l'automatisme d'un Estat absolut. Tots els somriures calia que emigrassin de la seva República ideal. La qüestió era d'imposar la felicitat als homes, si us plau per força. I, sobretot, evitar l'imprevist, com en un campament.

Aquesta sequedat li dona l'aparença d'una gran precisió. Tot ell és dogmàtic de cap a peus. No deixa cap part al sentiment, ni

dóna marge a la ironia. I això explica el seu èxit. Al contacte entre el dolor del món i l'ideal marxista, no han nascut colònies, sinó organitzacions internacionals, i no d'illuminats, sinó de fanàtics, que juren pel *Capital*, com d'altres per l'Alcorà o els Evangelis. Amb el fet curiós que la majoria ni l'han llegit. Tot al més, n'han llegit una edició abreujada. Però basta que sàpiguen que existeix: això els exalta la voluntat i els organitza. Saben que tenen un germà — o s'ho pensen — allà on algú també jura per

Marx, si molt convé sense haver-lo llegit tampoc.

Marx, en aquest aspecte, representa dins el camp social la vella dèria de Prússia, d'erigir-se en una valor internacional, com Luther el reformador en la religió, i Frederic el Gran en el poder. Lluita aferrissada contra el món llatí, contra l'esperit humanista del Renaixement. Preocupació profunda d'aquell poble, els homes del qual, àdhuc quan, com Marx, volen anar contra el nacionalisme, van tenyits dels colors nacionals fins al fons de l'ànima.

Per això, de la mateixa manera que la Reforma, en escampar-se, es dividí en multitud d'esglésies nacionals, i no aconseguí d'esdevenir un moviment únic, el marxisme, tot i les seves doctrines internacionalistes, té un caràcter divers segons les nacions on està radicada. La falta de realització dels seus programes pot paliar aquest inconvenient, d'una manera general. Però, per ara, l'únic lloc on ha passat a l'experiència, ja forma una capella a part, renyida amb gairebé tots els marxistes del món i presentant característiques de la Rússia eterna, la del tsarisme.

Precisament al moment del cinquantenari de la mort de Karl Marx, és quan comença de posar-se en evidència l'abisme creixent que hi ha entre el problema social i el positivisme econòmic. Marx, definitivament, puja al cel dels grans homes, i cada apòstol seu predicarà en nom seu la doctrina que bé li plagui, interpretant a la seva manera peculiar la del mestre. Més que un savi era un sant prussià.

De Dijous — a Dijous

En aquests moments en què més d'un, o apassionat o temorec, voldria veure arreu símbols de descomposició, l'Assemblea d'Acció Catalana Republicana posa un punt d'optimisme. Certament, la nostra terra continua la seva marxa cap endavant, i el sentit alliberador — que és com dir liberal — del catalanisme i del republicanisme segueix ajerant-se. Els crepuscles vespertins s'assemblen als matutins; però sempre que veieu que la tenebra oscilla vers la llum, sabreu que es tracta de l'alba i no del vespre.

Solament poden encongir l'ànima aquells mals que no tenen remei; però tot home coratjós té el deure de redoblar l'esforç quan observa les estrebades d'una força adversa, la qual s'agita entre les últimes convulsions. I, a Catalunya, això que s'està morint i encara es debat i esperneja, és el vell esperit del passat regim, amb els seus monàrquics, els seus republicans i els seus anarquistes.

A més d'aquests enemics violents, Catalunya en sap d'altres: els confusionalistes; la gent de bona fe que, per ignorància, no s'han sabut encara espolsar aquell regust de verbalisme i carrincloneria del regim caigut. Alguns falsos campions d'un esquerrisme catalanista que només existeix en paraules sense contingut. Sort que són poc nombrosos, i la decrepitud de llur ideari els ha fet suspectes fins a casa seva. Avui dia estan en plena retirada.

Però no n'hi ha prou amb el desprestigi dels ineptes. Calia que s'organitzés, cap a l'esquerra, una força comprensiva i constructiva. Que el dia de demà, la col·laboració de tots els catalans no s'hagués de fer sota l'ègida d'una Lliga que, quan es captà la confiança del poble, va servir-se'n per dreçar-se'n pedestals i brodar-se'n casacades palatines, sense tenir ni un pensament per a la terra que els aguantava, més feliços d'haver pres contacte amb la dadivosa corona, que no pas enyorosos de la pàtria que abandonaven.

Calia, contra la pedanteria i la paròdia d'organització d'aquest perenne parany de gent d'honesta història republicana i catalanista; gent que no desdigué de la Catalunya de demà, quan la nau dels sentiments democràtics hagi arribat a bon port, i les rancúnies personals ja no tinguin raó d'èsser dins una pàtria conscient i pacífica.

Això, que una veu interior ho diu a tots els bon catalans, com més va, tingué el pasat diumenge una expressió viva i eloqüent, no pas amb paraules, sinó amb l'eloqüència dels fets. Tant pel nombre dels assistents com per la qualitat de les paraules que s'hi digueren, hom pogué adonar-se del progrés que fa la idea de l'esquerrisme de govern dins les masses. El sentiment de superació creix en extensió i en esperit. El germèn d'avui, demà serà un arbre que cobrirà amb la seva ombra totes les terres catalanes.

Perquè ara és l'hora de la revolució de Catalunya endins; aquesta revolució que consisteix a desempallegar-se de tot allò que hi hagi d'anacrònic, de primari, de carrincló i de xaronec entre nosaltres, i de donar a la nostra Catalunya línies eficients per seguir anant al cap de totes les altres terres hispàniques.

A aquest problema, malament el podrien resoldre aquells que encara tenen el cap girat endarrera, ni aquells que no en tenen encara, de cap. El poble, amb el seu sentit vital, per força anirà a parar cap on la seva brúixola infalible li digui que hi ha un pensament més fort i una més gran quantitat d'energia acumulada. Car els moviments de consciència nacional, un cop engatats, són irreversibles i arrosseguen el que s'hi oposa i sobrepassen el que no cuia. Per ésser capdavanter d'un poble, cal tenir prou intuïció per saber allà on ell s'encamina i prou cames per moure's davant d'ell; sempre endavant. La maduresa del pensament és la condició de la joventut dels partits polítics. — R. LL.

MIRADOR INDISCRET

Els perills de la immigració

El senyor Fronjosà, diputat socialista, amb aquella «aspra ingenuïtat» que el caracteritza — segons frase del senyor Ventosa — acostuma a engegar-les sense engaltar. L'altre dia es lamentava de l'aigua que Catalunya ha anat tirant de mica en mica a les seves lleis fonamentals: «...quan aquella Comissió nomenada pel primer Parlament de la Generalitat anà a redactar l'Estatut a Múrcia...»

Senyor Fronjosà: Encara no! Si continua la immigració, potser sí que un dia haurem d'anar a cercar inspiracions de govern a Múrcia. Però ara per ara, fóra prematur.

Un laic com un temple

El doctor, rector i diputat senyor Serra i Hunter, està pronunciant un brillant discurs en defensa de l'ensenyament laic. Portat per les paraules, diu:

«Jo, que vaig assistir al primer i segon Congrés Universitari i que — ajudant Déu — penso assistir al tercer...»

Els sords al Parlament

El senyor Rovira i Virgili, en una de les seves intervencions, es congratula de l'extensió que ha estat donada a la discussió de la qüestió de l'ensenyament. Afegeix:

«Sento, però, un gran silenci. Totes les minories han donat la seva opinió, totes menys una. És amb pena que no hem sentit la veu de la minoria catalanista republicana...»

El senyor Lloret interromp: «Es que el senyor Rovira no s'ha adonat que jo li he fet un discurs amb signes!»

Equivalències enufjoses

No és cap secret per ningú que l'únic diputat a les Constituents que encara no ha dit paraula és el doctor Riera i Puntí, el qual havia de tornar a anar en candidatura per al Parlament català, sinó que fou sacrificat a darrera hora a benefici d'un rabassaire de segon rengle. Per compensar la pèrdua, foren ofertes dues places de porters de la Generalitat al centre de barriada que presideix el doctor Riera i Puntí.

Que un diputat equivalgui a dos porters sembla que ha desfermat moltes protestes, no solament al centre esmentat, on sostenen que un diputat equival ben bé a cinquanta porters, sinó també entre els diputats més distingits del Parlament de Catalunya.

Una afecció a la «garganta»

Cada dia s'anuncien nous cursos de català. És fa que aprenguin la nostra llengua els funcionaris, els mestres, els comerciants. Es troba a mancar, però, un curs dedicat exclusivament als nostres consellers, diputats, regidors i altres homes públics, puix de fer-se així no es tornaria a donar el cas del conseller Gassol, el qual va escriure una lletra excusant-se de no donar una conferència al Casal Icària per una inoportuna afecció a la «garganta».

S'admeten inscripcions

A la redacció d'un diari català s'ha rebut molta lletra que copiarem exactament: «Molt volguts senyors, una ciutadana, amiga de les llibertats catalanes i llegidora de la vostra volguda premsa, els hi vol fer pública una pensada que crec que tindria molt d'èxit, i expectació que se'n parlaria per tot el món, doncs es la següent; de fer un concurs d'homes honrats, homes que encara no sapiguin lo que es una dona, homes innocents mes ben dit, i com mes edad tingues aquest

jove més gran seria el concurs d'aquest que encara no se'n deu haber fet cap, hi m'agradaria que un dia quan anes a llegir [aquí el nom del diari] m'ensopegués amb haixo.

A reveure ciutadans! Al diari en qüestió no han cregut del cas fer pública la iniciativa del ben intencionat ciutadà. Però nosaltres, que ens ha estat tramesa com a curiositat, hem pensat que valia la pena de publicar aquesta carta per si algú vol recollir la iniciativa.

Acords consistorials

Tothom recordarà que arran de la mort del mestre Vives, els regidors barcelonins prengueren l'acord, en sessió solemne, que la Banda municipal que dirigí el mestre Lamote, donés un concert dedicat tot ell a les obres de Vives, i que aquest concert fos precisament el primer que es donés en iniciar-se novament la temporada de concerts.

Els que coneixien la mútua «simpatia» que es tenien ambdós mestres, havien fet la juguesca doble contra senzill que el mestre Lamote prescindiria de l'acord consistorial. Diumenge passat els jugadors afortunats cobraren les apostes; el mestre Lamote no va fer executar ni una sola composició de Vives!

Haver-ho dit

Un excel·lent argenter barceloní mostra les dependències del seu taller a un arquitecte dels Amics de l'Art Vell. En una prestatgeria es llegeix un rètol que diu: MO-NEDES.

«Què veig?» — exclama l'arquitecte —. «També fabrica moneda?» — «No, home; sembla que no sàpigues llegir. Això vol dir moneders, però com que les majúscules no acostumen accentuar-se...»

Nova artística

Les diverses actuacions dictatorials de Martínez Anido han fet que es despengui molta de tinta i, per arrodonir el paràgraf, molt de paper. Ningú no ha dit, però, fins a la data, l'activitat pietòrica desplegada per aquest ferreny ex-general. La present indiscreció ve a tomb amb motiu d'haver-se posat a la venda, en un poble de Catalunya i per un ministre de Déu, un quadro en la signatura del qual hom pot llegir el nom fatidic de Severiano Martínez Anido.

No esmentem el lloc on s'efectua la venda, donat que si ho féssim, els nostres monàrquics no tindrien prou temps per fer pujar a un preu elevadíssim aquesta obra d'art, en perjudici de la nostra pintura i dels nostres cada dia menys sollicitats pintors.

La bona tradició

Unes artistes estrangeres que darrerament donaren diversos concerts, aprofitaren l'estada a Barcelona per visitar tot el que de notable conté la ciutat. En el programa, naturalment, figurava l'edifici de l'Ajuntament.

L'alcalde de Barcelona volgué acompanyar-les en aquesta visita, i féu de cicerone amb tota l'amabilitat. Però, davant de les pintures de la Sala de les Cròniques, no sabé respondre amb gaire precisió a les preguntes que li feien sobre els fets que aquelles pintures commemoraven.

Aleshores, una de les visitants, a cau d'orella, digué a una altra:

«Volia la maire selon la tradition.»

Interpretació d'una frase

En ingressar a la presó, el que havia estat director general de Seguretat, senyor Menéndez, va cridar:

«A pesar de todo esto, ¡viva la República!»

A les taules de periodistes dels cafès de la plaça de Catalunya, hem recollit la versió que la primera part de la frase al·ludia, sense cap mena de dubte, al popular Paquet Madrid, que acompanyà el senyor Menéndez a la presó, com es va poder veure a la primera pàgina d'*Ahora*, i com el conegut reporter no ha deixat de fer-ho constar en un llarguissim article.

Fills i pares

Des de fa uns quants dies, es troba a Barcelona el pare del mestre Sebastian, conegut per la seva actuació al Liceu. El Prof. Sebestyén, gran crític literari i escriptor, és conegudíssim a Budapest, d'on és natural el mestre Sebastian. (El nom Sebastian és la traducció del nom hongarès Sebestyén.) El Prof. Sebestyén passa uns dies a Barcelona, sense visitar ningú i com si fos en secret que ha vingut a veure el seu fill actuant al nostre gran teatre.

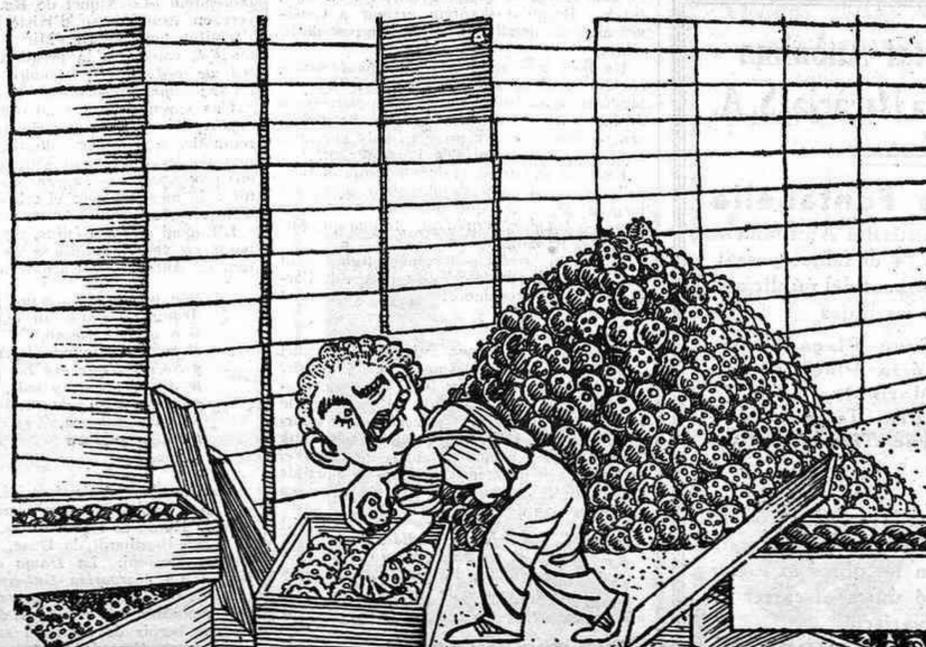
«Sap per què faig això?» — ens deia el mestre Sebastian —. «Si vaig a Budapest, només soc per tothom «el fill del Prof. Sebestyén». Però si el meu pare ve a Barcelona, açí és ell que és només el «pare del mestre Sebastian».

Es la tragèdia de les famílies massa il·lustres...

Corregint Wagner

A la representació de *Sigfrid*, alguns s'adonaren que el cantor Strack forjava la seva espasa amb una pericia completament desconeguda en els altres intèrprets de l'heroi de l'òpera de Wagner. La va polir perquè fulgurés, i fins va canviar una mica el tacte dels cops amb el martell.

«Wagner no en sabia res de l'art de la

—Guardem-les bé, no fos cas que els radicals arribessin a governar.

Els estudiants d'ara fa trenta anys

forja — ens manifestà Strack després de la representació... De nen, jo treballava molt a una forja del meu poble, i així, se alguna cosa d'això. Wagner no sabia absolutament res d'aquest ofici; calia canviar-ho...

Artistes alemanys que no ho són

Els assaigs de les òperes wagnerianes varen resultar tots animadíssims. En tota la casa, però, no es sentia parlar sinó hongarès. Malgrat que tots els periòdics parlaven d'artistes alemanys, i malgrat que el mestre Sebastian hagués pres, fa poc, la nacionalitat alemanya, perquè els hitlerians no l'expulssessin del Tercer Imperi, Székely, la senyora Ella de Nemethy, Sebastian i el seu pare el Prof. Sebestyén parlaven naturalment hongarès. De manera que quan arribà — després d'un viatge de vint-i-quatre hores des de Karlsruhe, per a substituir el malalt Pistor — el cantor Strack, havia de conformar-se, ell també, de parlar hongarès.

Li ferem creure que sí. En realitat, l'explicació és que Strack va néixer a Hongria i feia l'escola primària en hongarès. —Per què, per què us prenen per alemanys? — demanava Strack als seus companys hongaresos. —Es molt senzill, home — li contestà la Nemethy —. És que sembla que a Barcelona tothom sap l'hongarès. Han traduït el meu nom a l'italià, i el meu nom vol dir, en hongarès, «alemany». Pitjor, que fins el cònsol d'Alemanya ens ha pres per alemanys i ens ha invitat a dinar. Què dirà quan veurà que jo no sé més alemany que el que canto en els meus papers?

Confusió de noms

A la primera representació del Tristany, uns quants admiradors de la diva hongaresa Maria Nemethy, que va cantar al nostre gran teatre dos anys enrera, es varen quedar molt estranyats: —Noi, què és això? — demanà un d'aquests admiradors quan va sortir per primera vegada la Isolda, representada per Ella de Nemethy —. Però aquesta dona en dos anys s'ha tornat tres vegades més grossa. —Home — li advertí l'altre —, s'ha preparat a representar dignament Brunhilda, la valkíria del Sigfrid. La senyora de Nemethy ens ha pregat de fer constar que no és idèntica a la seva gran amiga Maria Nemethy, malgrat la semblança de nom que desorienta els aficionats.

Els papers canviats

Com se sap, a l'últim quadro de Sigfrid, Brunhilda apareix adormida al castell rodejat pel foc, i no es desperta fins al llarg petó de Sigfrid. Abans d'entrar a l'escena per aquest últim quadro, Strack, que va representar el seu paper després d'un viatge de vint-i-quatre hores, sense haver dormit dues nits seguides, sense assaigs ni res, deia a la senyora Ella de Nemethy: —Et recordes de l'última vegada que vàrem fer aquesta escena junts, a l'Òpera de Budapest, el mes de desembre? Avui, però, m'agradaria canviar de paper amb tu. —Per què? — li demanà ella. (Volem dir Ella, amb majúscula, Ella de Nemethy.) —Perquè podria dormir una mitja horeta, almenys fins al petó de Sigfrid...

SASTRERIA F. Vehils Vidal 7, Plaça Universitat, 7 Direcció: M. PELLICER REBUDA la primera col·lecció de novetats país i estranger, per aquesta primavera. PREUS LIMITATS

Tramvies de Barcelona, Societat Anònima Tramvies de Barcelona, Eixampla i Gràcia, S. A. DIRECCIÓ ÚNICA a carrer de Fontanella Complimentant l'acord pres per l'Excel·lentíssim Ajuntament d'aquesta ciutat en la sessió celebrada el dia 24 de febrer passat, aquesta Empresa té l'honor de posar a coneixement del públic que des del diumenge dia 12 els cotxes tramvies de les línies 37 Avinguda del Portal de l'Àngel - Bruc - Plaça Rovira, 38 Avinguda del Portal de l'Àngel - Llúria - Plaça Rovira, 49 Drassanes - Passeig Dr. Robert (Marina), 50 Avinguda del Portal de l'Àngel - Llúria - Travessera, 51 Avinguda del Portal de l'Àngel - Bruc - Travessera, 60 Francesc Layret - Rogent, 62 Plaça Catalunya - Rogent, que feien llur recorregut pel carrer de Fontanella en direcció a la Plaça de Catalunya, ho fan des de Corts Catalanes pel Passeig de Gràcia a Plaça de Catalunya, mentre durin les obres al carrer de Claris, quedant així establerta la direcció única al carrer de Fontanella. La resta del recorregut no tindrà variació. Barcelona, març de 1933. LA DIRECCIÓ

Començaré dient-vos que aquells temps ja no tornaran. Quins temps! I quin curs, el de l'any 1901!... Quina sèrie de records evoca aquesta data!... Tant com l'havíem maldada i tant com ara un l'enyorà!... La Universitat dels meus temps!... Enginyer Josep Maria Roviralta, Dr. Francesc d'A. Sentinyà, advocats Pere Mensa i Ferran Benet, amic Josep Antoni Peipoc i tants i tants altres, si per un atzar em llegiu, recordeu aquells temps!...

L'altre dia, per tafania, em vaig ficar al pati de lleis, on algunes hores havia passat amb el meu amic Eduard Buxaderas de la Cantera, avui director del Banc Hispano Colonial. Quins canvis! Allò ja no és res del que era. Com us ho diré?... Els estudiants d'ara — i a la majoria els hem d'agrair que hagin portat la República —, els estudiants d'ara parlaven amb un to natural i sense cridoria. Anaven ben vestits i ben pentinats. No es sentia ni un crit, ni hi havia empenyes, ni bronques... Les parets, netes, sense taques; es coneixia que ningú no hi jugava a pilota feia trenta dos anys!

Em vaig encamar amb un vell: amb un bedel sobrevivent d'aquells famosos bedels amb els quals estavem sempre en guerra, i per veure fins on arribava aquell canvi el vaig entrevistar. —El pobre bidell — talment semblava En Felip; el recordeu, Lluís Salgado i Alvaro Camín d'Angulo? —, el pobre bidell em va abraçar joies anomenant-me pel cognom. Encara se'n recordava! Ja ho crec si se'n recordava d'aquell curs que va fer època a la Universitat, com a saragater, indisciplinat i tabala. —Ja ho veu! — deia el bidell —. Això ara és una bassa d'oli! Tothom té modors. Ja no hi ha pedrades, ni entra la guàrdia civil, ni la policia, ni ens fan fer d'esbirros i mai no es crida ningú al decanato per a reptarlo! I esgarriats, veu els vidres? Tots senders, i les aules! Ara són de luxe! Ja ho veurà, vingui.

Aquí el bidell va i obre l'aula núm. 1, on tantes becaries i tants tips de jugar al burro ens havíem fet l'any de Politic. Quins bancs i quins pupitres, els d'ara! Tot de fusta bona i vernissada, amb seients còmodes i confortables. Llum elèctrica. En una paraula: un veritable palau amb ribets de tramvia nou. —Adéu, adéu, vell amic i supervivent bidell, me'n vaig contrastar; ara això no és res, ni rastre queda d'allò que fou!

En canvi, aleshores! Allò era una delícia. Quin personal, quina trepa i quina alegria! La indumentària era tot un poema. Capes brutes i peludes, abrics suats, extravagants barrets abonyegats d'haver fet pinyes o pedrades. Oh, aquelles diades de manifestacions pel noble pueblo boer i de cridar visca això i mori allò!... Teníem el nostre crit de guerra. Se l'havia empecat: En Ramon Vives Pastor. El crit era aquest: Contencio...o...so administrativo...o!!!

En Pelàez, el gran Pelàez de la secretaria, que repartia estopa amb un garrot que era talment una miniatura del monument de Colom, arribava i ens avisava: «Sus soy a pegar.» I llenya al canto. I ens pegava i alguns s'hi tornaven i cap curs era sencer, ja que ens tancaven la Universitat i tothom es dispersava cap al Paralel, on els Onofris feien les pantomimes Morir por respeto a las canas. El mar por tumba o el almirante ciego o bé Cain y Abel o la Pilarica. I si era un dijous a la tarda, qualsevol anava a classe!, ja que als Toros de la Barceloneta, a la vella Plaça, s'hi feia una moixiganga, que era un veritable festival!, on el arriessado Capitán Budoy s'engegava amb un globus de fum — allò que en deïem, la bomba, la bomba del Torin! —, s'hi representava la pantomima La guerra de Africa, el heroico general Prim y sus voluntarios i la quadrilla de peixaters de la Barceloneta estocava jo assassinava un novillo. El matador, s'anomenava «El Arriandato». Els banderillers, «El Rababa, El Bufa, El Penellons, El Xino, El Huya, L'Enric, el Vicenc». I puntillero, «El Bandarra». La quadrilla marcava el paseo amb aquesta immensitat de paso-doble de Juarranz, que caracteritza la xerinxola i gràcia d'aquella època.

Tonem-hi. Veniu amb mi cap a classe. Ja hi som. Us diré que quan es tractava de fer escàndol, però venia un suplent del catedràtic, que no ens queia en gràcia, allò era desopilant.

Aquí va com estenografiat, un esbós del que passava a classe del Dr. Estanyol quan el Dr. Garriga venia a suplir-lo.

Entrada estrepitosa! Crits, udols, terratrèmol de bancs: No vull deixar de dir que venien sempre, en semblants i solemniais ocasions, uns quants aliats de Medicina a ajudar-nos.

I deia el catedràtic: «Señores, si no se callan ustedes, pasará lista.» (Aquí, es feien tinieblas o sigui picaments de peus als bancs.)

CATEDRÀTIC. — A ver, pues. ¿Don Juan Ventosa y Calvell?

EN VENTOSA I CALVELL. — Servidor. (En Ventosa s'asseu mossegant-se el bigotí, perquè a setze anys ja tenia un mostatxo de carrabiner. Els que tiraven per matrícula d'honor contestaven tots pacífics: és clar que no els estava bé fer escàndol. Però, els altres... oh, els altres!...)

El catedràtic continuava la llista. CATEDRÀTIC. — Don Alejandro Soler Marge. Aquí s'aixecava Ramon Vives Pastor: — Señor Garriga, el tío del señor Soler es coronel.

CATEDRÀTIC. — ¿Y qué? S'aixecava En Roses interrompent: — Mentida!... Es general.

EN VIVES. — Es coronel! EN ROSES. — Es general!

EN VIVES. — Sr. Garriga, créame a mi que es coronel, que tengo razón.

CATEDRÀTIC. — Pero, qué me importa que sea coronel, como general, como obispo?

TOTA LA CLASSE (cridant). — ¡Hejeje! Hejeje!...

CATEDRÀTIC. — No, señor, que no lo soy. Tots. — Que sí lo es!...

CATEDRÀTIC. — A mi, el tío de este alumno no me importa que sea general, coronel o mandarin de la China.

TOTA LA CLASSE, a la una i cantant: Y un mantón de la China, China-na, China-na!

En aquestes entrava el simpàtic Llorenç Mata, vestit de pirata de la Savannah, amb faixa, espigregat, ganivet de molles i el fulllet de la Il·lustració per llegir. S'asseia al primer banc i es posava a cridar desafiantment: Vandalismo! I pujava aula amunt pel damunt dels bancs, mentre els altres cridaven: Al asalto! Al asalto!

El catedràtic (ja impotent) feia entrar els bidells, perquè vigilessin, però tot inútilment. Vol fer despejar. Ningú no es mou.

I aquí, el Xato, el malaguanyat i deliciós Xato, s'aixeca i somrient, amb el benestar del qui ha fet una bona migdiada, s'estira, deixa anar una gamma de badalls variats, des del de senyoreta, fins al de carreter, passant pel del canonge, art en el qual era una notabilitat, i entona amb veu desafinada, un tango que deia:

Tú no vienes al bohío más que a comer y a cenar,

acompanyant-se, per imitar el guirito (instrument de canya del seu país), rasant una estella de banc per l'esquena del jaqué d'En Ribas, que era de xeviot granat.

Recordo també una classe del doctor Domènec (catedràtic que havia conservat l'oratori castel·lèsca a l'esti de 1868). I quines ovacions li feiem quan s'engegava! I de vegades, quines interrupcions!

Un cop, explicant les lleis sumptuàries, el bon home s'engresca i diu:

—Ante las corpias que el poder real puso a los... en fin..., señores..., a los abusos de la nobleza que pretendia con su ostentación vejar y humillar la realista, el rey, señores, prohibió a los nobles enganchar caballos a sus carrozas! ¿Y saben ustedes lo que los nobles hicieron para... en fin... burlar las leyes sin contravenirlas?... (Aquí eixugada de lents i tots dissimulada per a fer-nos glatir més i espantar-nos més encara.) Pues... ¡uvieron bueyes a sus vehiculos! Hubo prócer que engancho hasta doce yuntas a su coche!

TOTHOM, A COR. — ¡Ca!... ELL. — Sí, señores, sí!

Tots. — No pot ser! EN MAGÍ SANDIUMENGE. — Usted nos engaña!

Ara calculeu, amb un personal així, com devia anar fora de classe.

Quan crem estudiants, l'anar a donar tombos pels carrers de Barcelona ens entusiasma. Pot dir-se que amb Alexandre Soler Rovirosa i Ramon Vives Pastor — i alguna que altra vegada s'hi afegia el qui és avui metge de fama, Francesc d'A. Santinyà i Bragulat — vàrem arribar a conèixer amb tot detall l'història pintoresca de la ciutat.

Us deia que admiràvem els pantomimers del Paralel, o sigui els Onofris, i que no perdíem ocasió de presenciar cap engedada de la bomba del torin. Un capità de globus sempre ha estat per mi com pels del meu temps quelcom admirable i sorprenent.

Un boníssim amic, el doctor Joaquim Borralleras, un dia em va osequiar amb una targeta de visita, que diu així i tal com pintava: Amador Fernández. Aeronauta. Suplente de vigilante.

Aquest inapreciable document figura avui en la magnífica col·lecció de targetes de l'artista Manuel Rocamora.

Quan feiem campanya anàvem al Paralel a gaudir de melodrames extraordinaris. A Ramon Vives Pastor (que va ésser després l'excel·lent traductor de les Estances de Kayyam), li tenia girat el cervell una quarteta, model de rípi, amb què finalitzava una batalla que es promovia abans de caure el teló de l'acte primer de la segona part de Don Joan de Serrallonga i que s'anomenava La Venganza de Dona Juana.

Ya les dejamos perdidos! sigamos nuestro sendero y acuérdense los bandidos del día cuatro de enero.

Erem posseïdors en els claustrs de la Universitat d'un calendari que Ferran Agea es va procurar no sé on i que al plorat Magí

Sandiümenge el divertia tant com aquella estupenda Elocuencia y Moral de don Pablo Espel y Comas, director d'un col·legi, llibre en el qual vàrem descobrir la següent definició: «¿Qué es el fonógrafo?» Tot seguit venia la resposta començada amb un plural impagable: «Son los recuerdos y emociones de nuestras familias por medio del norteamericano Edison.»

D'això se'n deia intensificar la cultura i l'ensenyança!

Hi havia un estudiant, menut, menut, menut, que es deia Velasco. Aquest era un home absurd que tenia l'especialitat d'empenyorar objectes. Es a dir, quan li mancaven diners, que era molt sovint, Velasco anava cap a «La Honradez—Caja de Préstamos». Una vegada per poder anar als Toros — jo no sé pas com s'ho va arranjar —, però la veritat és que va empenyorar un lluc. No us estranyeu, perquè també hi va empenyorat una medicina. I un altre dia que el cartell taurí anunciava el Guerrita i el simpàtic amic Ricard Torres, el Bombita!, i es torcejaven sis Concha Sierra, a la Caixa d'empenyos, com a penyor, hi va deixar un amic el qual va desempenyorar per cinc pessetes quan la corrida va ésser enllestida.

Per cert que aquest Perico Velasco era un xicot extraordinari. Les seves respostes deixaven amb un pam de boca oberta els catedràtics. Abans d'anar a la Universitat, ja s'havia destacat a la classe d'Agricultura que donava don Aurelio López Vidaur, a l'Institut.

Un dia, aquest catedràtic li va preguntar a classe si sabia res de la sembra a la tardor. Mai diréu quina va ésser la resposta de Velasco?... Doncs la que ara, sense que manqui un borrall, llegireu: «Durante octubre, los árboles sembrarán el suelo de hojas y los labradores sembrarán el trigo en la tierra, como el sitio más a propósito. Esta operación, que deberá siempre preceder a la siega y a la trilla, tiene verdadera importancia, pues es muy difícil coger mucho trigo sin haberlo sembrado antes.»

El catedràtic anava d'astorament en astorament. L'alumne ho deia tot i bé i sense donar importància a res del que deia. Tenia la facilitat, l'estil oratori dels frescos, tan indispensable en tota aula civilitzada. Jo he escoltat dels llavis de Ferran Agea això que segueix i que també és de classe d'Agricultura: «En los países frios florecen poquitas flores al aire libre. Solo en los invernáculos y en los toldadores de las damas podrán criarse a fuerza de mimo y cuidado camelias y flores cordiales, como también se crían de este modo algunos alcornoques y en el campo, los ganados, durante el otoño, se irán reproduciendo como lo tengan por conveniente. En las huertas se cubrirán pudorosamente las plantas que estén repicadas o próximas a repicar. También se cuidará de que los árboles frutales den lo suyo. Por tanto, no hay que pedir peras al olmo.»

També pels claustrs de Dret, havíem vist En Salvador Vilaregut, que no feia més que llegir D'Annunzio. En Jeroni Zanné Rodríguez, que ja es llançava a la composició de sonets i que tan sols pensava en el Renaixement italià. En Joaquim Pena, que alternava els seus entusiasmes wagnerians amb els escàndols que en la vella Plaça de Toros clavava al Mazzantini. En Lluís Salgado, que recitava versos imitava a la perfecció el meu pare, l'actor Rafael Calvo. En Josep Corominas, avui procurador i que aleshores era tan filharmònic com ara. Altres tipus d'estudiants, més joves que aquells. L'Eduard Buxaderas de la Cantera, que llegia incessantment amb mi Galdós i Valera. En Quimet Salvatella, que va tirar per ministre. En Francesc Layret, ja fortament atret per les lluites polítiques i les reivindicacions obreres. En Pere Mensa, que a la classe de Literatura va batejar un estudiant molt magre amb el nom de «Doña Ana Girón de Rebolledo». El malaurat Bernard Puigotó, En Martí Olivares, el bon amic marqués de Rebalso, avui president del Círcol del Liceu. En Ramon Pella, que tan sols tenia vint anys i ja donava conferències sobre Spencer. En Josep Antoni Peipoc, que sabia tota la Pastoral de Beethoven de memòria; En Josep Maria Roviralta, que ja havia fundat la revista d'avançada Luz i que invitava els estudiants badoes a anar a descobrir mines de cotó fluix a Vallvidrera. En Francesc Pujols, que era un poeta meravellós; un xicot cepat, fornit, atlètic i gaudiu d'una formidable ignorància enciclopèdica, el qual motejàrem «Lo Xiquet de Reus» i que per cert en examinar-se d'Història Natural a l'Institut amb el Dr. Mir i Navarro, en fer-li el catedràtic la pregunta: «Diga usted un roedor», va respondre, sense immutar-se: «Pues, el elefante.»

Uns varen tirar per advocats, altres per enginyers, alguns per periodistes i jo per reumàtic. I ara, per enllestir, us diré que una de les qüestions científiques que més m'ens preocupaven i a alguns els costava retenir a la memòria, era el celeberrim principi d'Arquimedes.

L'Eugeni d'Ors, Xènius, agudament el va posar en vers i l'aplicà a un cuplet de la famosa Antonia la Cachavera. Deia així:

Con una palanca y un punto, Arquimedes dijo un día, si a mi me dieran, al punto un mundo descubriría; y Sócrates que era ese punto, le dijo sin más y más, pues toma la palanca, toma la palanca, toma la palanca y haz.

Dies llunyans i de facècies. Els recordo i no vull planyivament lamentar-me com aquella Dama de les Camèlies que veïem en la Sarah Bernhardt, la Duse, la Tubau i la Teresa Mariani. La Dama de les Camèlies...! La Margarida Gutiérrez que l'anomenava una aristòcrata senyora barcelonina contemporània dels estudiants del meu temps, darrers herois de bàrrila i saragata de la Universitat d'ara fa trenta anys.

RAFAEL MORAGAS

L'APERITIV

La gràcia de René Clair. — Abans de la guerra, la literatura i l'art per a ús de tothom es movien dins del clima del xampany, de les plomes d'ocell del paradís i dels escots carregats de pedres precioses. Era l'època dels grans adulteris, de les passions artístiques i de les entretingudes transcendents. Tots els drames passaven en els castells, en les terrasses dels balnearis i en el despatx dels banquers. Aquesta manera literària de veure el món va influir el començament de la vida del cinema. És la fastuosa i grotesca època italiana del cinema, influït pels drames dels bulevards i les novel·les dels sleepings. Després de la guerra, quan tothom es començà a veure una mica les orelles, la fastuositat literària es va complicar amb altres elements: el music-hall, l'esport i el maquinisme. És l'època — la gran època — americana del cinema. Això encara dura, i ha arribat a coses allucinadores, d'una poca-solta sublim i fins d'una gràcia extraordinària. L'escriptor europeu més intel·ligent i més escèptic que ha donat en literatura tota aquesta gran vanitat, tot aquest gran confusionisme i tota aquesta brutalitat esportiva que hi ha encastada a la pell del món, potser és Paul Morand. Le wis et Irène i L'Europe galante no són dos llibres pes for, però són dos llibres representatius. Es clar que al costat d'això hi ha altres coses que influeixen d'una manera poderosa en l'època de la post-guerra. Hi ha Rússia per exemple, i hi ha una mena d'esforç germànic per fer sentimentalment i intel·lectualment la trista terra que ens aguenta. Aquests elements han influït molt en el cinema de darrera hora.

L'altre dia, vaig llegir unes declaracions de Pirandello, el qual afirma que és la vella Europa, i és la Mediterrània, els elements destinats a convertir el cinema en una cosa de gran qualitat. Jo crec que Pirandello té raó, i difícilment dels americans o dels negres de l'Àfrica en podem esperar grans coses.

Avui dia França hi ha René Clair, que sembla l'home que va al davant en qüestió de cinema; i en l'obra de René Clair hi ha una reacció, a la meua manera de veure, contra la gran fastuositat del cinema, la fastuositat esportiva, la fastuositat dels criminals, o la fastuositat preocupada del cinema alemany, i fins contra la fastuositat més temible de totes, i més a la page: la fastuositat del maquinisme. El seu film A nous la liberté! era una gran farsa contra el maquinisme. Es potser A nous la liberté! el film més intel·ligent de tots els projectats fins ara. René Clair, el més modern entre els moderns, sembla que vulgui tornar a la gràcia de les coses insignificants i mediocres, a la gràcia de la destenyida vulgaritat i fins si es vol de les ànimes simples i primàries. Això a la seva manera ja ho han intentat alguns escriptors i alguns cineastes alemanys, això és també el que es comença a veure una mica en la literatura i en el teatre de França. Giono n'és un exemple; un altre exemple més conegut i d'un èxit esclatant és Pagnol; un altre exemple és el teatre-poetitzant de Marcel Achard. René Clair, en el seu darrer film 14 Juillet, sembla que aquesta reacció contra el gran maquilatge, contra el «gran argument», la vol manifestar en una forma fins agressiva. Aquest film, com Sous les toits de Paris, és un film extret de la cançó del carrer, de la misèria i la tristesa anònima del carrer, amb un realisme innocent en aparença, però ple de la malícia i de la segona intenció més elaborada. Avui dia sense malícia sembla que no es va enlloc, i en coses d'art encara s'hi va menys. René Clair és un maliciós consumat, és un home que ho pensa i ho aprofita tot.

En 14 Juillet, la reacció i la malícia — ja són en el títol; hom espera que el nom d'aquesta famosa diada té de descobrir una màgica ascensió de coses extraordinàries. En el títol ja hi ha tot l'humor i tota l'ironia del film, i després del títol tot és igual, tot va seguint el camí de les coses insignificants i anònimes, tot es fon dins del greix d'una cançoneta de Montmartre d'aquestes que canta tothom, i fa plorar els ulls més icteològics, més inexpressius. És un sentimentalisme de me'òdrama antic, sense pretensions; però René Clair aprofita els moments per jugar d'una manera admirable amb el grotesc, per ésser deliciosament sensible, com només ho són els francesos que tenen una arrel profunda en la bona tradició. En aquest film de René Clair, hi ha moments en què d'una manera fatal pensem en Courteline, i en l'humorisme de Courteline. René Clair té una gràcia especialíssima per utilitzar el valor expressiu dels «pobres homes». Fa una dosificació científica dels barrets forts, de l'obesitat, dels pantalons amb genolleres, dels paraigües oberts i dels bigotis populars. Al costat d'això, sap dosificar també la tendresa més fina i tots els trucs excèntrics del darrer music-hall. Aquesta reacció que manifesta l'obra de René Clair pot ésser el camí més intel·ligent i més humà del cinema; pot arribar allí on no han arribat totes les brutalitats dels gangsters i dels milionaris; pot arribar allí on no ha arribat la patologia germànica i la insistent i pesada retòrica soviètica; pot arribar, en una paraula, a la gràcia imutable i de totes les èpoques, a la veritable gràcia humana, sense drogues de cap mena que l'obliguen a una grotescació forçada, a una psicologia forçada.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS TALLERS GRÀFICS PATRICI ARNAU VERDAGUER I CALLIS, 3, 5 I 7 (D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA) ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGUES. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

ORGANITZACIONS "MIRADOR"

Una exposició i un concurs

Com és prou sabut dels nombrosos amics que han seguit el nostre setmanari en els quatre anys llargs que ja té de vida, hem volgut desenrotllar, al costat de la nostra publicació, algunes activitats d'ordre preferentment artístic, encaminades a complementar la tasca que portem a terme des d'aquestes pàgines que han arribat a ésser, gràcies a l'ajut dels nostres col·laboradors i dels nostres lectors que han fet possible la seva existència, una expressió de l'actualitat, no sols a Catalunya, sinó també, amb la dosificació necessària, a tot el món.

El favor amb què els nostres lectors han acollit tant el setmanari mateix com els actes per ells organitzats, ha estat sempre considerat per nosaltres com un deure envers ells, que no ha pogut sinó estimular-nos a seguir endavant en el camí emprès.

No cal, en aquesta ocasió, fer un inventari de tot el que portem fet. Algunes altres vegades n'hem donat ja un resum, i, d'altra banda, és prou present a la memòria de tots.

Més val que parlem ara de dues iniciatives d'immediata realització, d'una de les quals els nostres lectors ja tenen notícia. Ens referim a l'exposició de cent anys de retrat femení català que serà oberta el mes vinent a les Galeries Laietanes.

En el número passat de MIRADOR, el nostre col·laborador Joan Cortés, a cura del qual ha anat l'organització de l'exposició esmentada, n'exposava l'abast i la importància, després d'haver anunciat sumàriament, en el número 209, la realització d'aquesta iniciativa.

La feina ha estat llarga i difícil. Ha calgut valer-se de referències particulars, de catàlegs d'exposicions i subhastes celebrades sovint molts anys enrera, de la memòria de crítics, marxants i col·leccionistes, per a percaçar les obres que havien de figurar en aquesta exposició. Aquesta tasca pacient i no sempre seguida d'un èxit immediat, ha tingut però l'avantatge de provocar alguns descobriments, d'obres l'existència de les quals a penes era coneguda pels interessats per aquestes coses i que ara podran ésser repertoriades.

Aquesta dificultat ha estat la principal que ha fet llarga i costosa l'arreglada d'obres. D'altra banda, per part de totes les persones a qui ens hem hagut d'adreçar, no hem trobat sinó facilitats i bons desigs, molt d'agrair sobretot als posseïdors d'obres, que amb tota gentilesa les han posades a la nostra disposició. Els reiterem una vegada més el nostre agraiement.

Però aquesta dificultat no ha fet sinó refermar-nos en el nostre propòsit i, encara, en el d'organitzar altres manifestacions semblants. Amb elles contribuïm a fer conèixer alguna cosa que fins ara sols era coneguda per comptats especialistes. I hi ha molts punts del nostre passat artístic que mereixen una atenció més sostinguda que la que fins ara se'ls ha prestat. Tret de comptats casos, d'estudis parcials, d'algunes monografies, hi ha temes dignes d'estudi que romanen encara verges d'exploració. El nostre intent és encaminat a col·laborar a la major coneixença del nostre passat artístic, que guanyarà en importància a mesura que sigui més estudiat.

No tenim la pretensió d'haver exhaurit la matèria amb aquesta exposició de cent anys de retrat femení català. En aquestes qües-

tions, no es pot dir mai que s'hagi pronunciat la darrera paraula. Segurament, no han arribat a coneixença nostra moltes obres que podrien i haurien de figurar-hi. Però a'menys hauríem arrellegat un bon conjunt i haurem, així, contribuït a fer conèixer-lo al gran públic; al mateix temps que haurem prestat un servei a la història de l'art català fent possible d'inventariar nombroses obres característiques que, no figurant en col·leccions públiques, romanen gairebé desconegudes.

Per a major eficàcia d'aquesta exposició, en serà fet un detallat catàleg, amb nombroses reproduccions i amb indicació dels posseïdors de les obres exposades. Així posarem en mans dels estudiosos un element de treball gens negligible per a futures investigacions, i en les dels simples aficionats un record d'una manifestació artística que, n'estem segurs, desvetllarà aquella intel·ligent curiositat que tant contribueix a l'espiritualitat d'un país.

D'altres iniciatives tenim en projecte i estudi, que ja coneixeran els nostres lectors quan siguin prou concretes per a poder anunciar-les pròximament.

Una d'elles, d'immediata posta en pràctica, és la que seguidament exposem.

Tractem d'organitzar una projecció dels millors films que fins ara s'han produït en el cinema sonor. Creiem que el nou cinema, que reuneix en una síntesi vivent imatges, sons i paraules, ha aconseguit un nivell de prou qualitat per justificar ja una revalorització d'aquells films que assenyalen les grans fites en aquesta nova era cinematogràfica.

Per aquestes sessions demanem la cooperació dels nostres lectors; voldríem que fossin ells els que ens indiquessin els films que hem de projectar, i ens dirigim als nostres lectors i amics, perquè creiem que respondran a la nostra iniciativa.

Hem fet una llista de vint-i-sis films, entre els quals cada lector assenyalerà els quatre títols que voldria veure seleccionats per donar-se en les nostres sessions. Aquells films que obtinguin el màxim de vots seran els que projectarem. A més a més d'aquest resultat pràctic, el resultat del concurs tindrà un valor de crítica que ha d'interessar-nos a tots, crítics, lectors, emprenyats i distribuïdors de films.

A fi de donar un al·licient al concurs, l'hem dotat de tres premis que s'anunciaran oportunament, ja que, volent que aquests premis tinguin un interès per als aficionats al cinema, estem realitzant gestions a fi de la major satisfacció dels guanyadors del concurs.

Voldríem sobretot que els lectors indiquessin sincerament els quatre films que creuen millors, i no pas aquells que creuen que obtindran el màxim de vots. No demanem sinó l'ajut desinteressat dels nostres amics i lectors, en la convicció que el concurs ha d'interessar-los i que voldran testimoniarnos una vegada més l'amistat espiritual que existeix entre els que fem i els que lleixen MIRADOR.

A la pàgina 8 d'aquest mateix número, els nostres lectors trobaran les bases d'aquest concurs i la llista de films que nosaltres hem redactat, en el ben entès, però, que els concursants poden, si així ho creuen, afegir algun film que no figurei en la nostra llista.

EN EL SEU 70.º ANIVERSARI

El presoner D'Annunzio

Fa setanta anys, en una petita ciutat dels Abruzzos, banyada per les aigües de l'amar-guissim Adriàtic — Pescara —, nasqué Gabriele D'Annunzio. S'ha volgut, per part d'alguns amics, donar un cert caràcter de solemnitat a aquest setantè aniversari del poeta; però ell ha romàs absent, com d'alguns temps ençà sembla ésser-ho a totes les vicissituds humanes. Viu una vida que no és la per ell desitjada. La vellesa del gran italià és entrística per un drama que només

mentent, i entrà a formar part del cenacle dels elegits després de la publicació del seu audaçíssim llibre *Le Vergine delle Rocce*.

No és el lloc ací de fer, ni superficialment, un examen de la producció literària de D'Annunzio, la producció del qual és variada i vastíssima. Va des de *La Figlia di Jorio* — drama camperol, el tema del qual apropit el pintor Michetti per al seu quadro homònim — a *La Gioconda* i a *La Nave*, de *Parisina* i *Pisanella a San Sebastiano* — drames en vers amb música de Mascagni, escrits per a Ida Rubinstein i representats per primera vegada a l'Opéra de París —, d'*Il Fuoco*, on descriu els seus amors amb Eleonora Duse, al *Forse che si, forse che no...*, obres plenes d'originalitat, i algunes voltes de situacions escabroses.

El que distingeix la literatura dannunziana és un estil especial, ben seu, sempre elevadíssim i d'una gran pura lingüística. Algunes vegades ha creat noves paraules, per exemple *velivolo*, com ell anomena l'aeroplà.

Es un geni Gabriele D'Annunzio? El coneixedor i apreciador de les seves obres no pot sinó respondre afirmativament.

La seva vida moguda és plena d'esdeveniments. El magre adolescent província tot just arribat a Roma, és gairebé raptat per una dona de l'aristocràcia que en fa el seu marit, i entren en la seva existència tot de dones de gran nom en l'art, l'alta burgesia i la noblesa, que en fan malbé els sentits, però no n'alteren l'intel·lecte.

Els seus refinaments — no pot escriure sinó sobre paper de seda, amb ploma d'or i en un ambient luxós —, contrasten sovint amb actituds senzilles que li fan perdonar certes autoexaltacions característiques seves.

Entre tants episodis, recordem que quan fou elegit diputat de la dreta a la Cambra italiana — encara que es tractava d'aquella dreta que havia reunit Roma a la resta de la Itàlia resorgida —, pocs dies després, entre la sorpresa de tota l'assemblea, s'alçà del seu lloc, travessà l'hemicycle i anà a asseure's als bancs de l'esquerra, dient: «Me'n vaig cap a la llum!»

Gabriele D'Annunzio no és solament l'escriptor que tots coneixem, sinó també un orador que fascina les multituds. Pot ben dir-se que si Itàlia intervingué a la gran guerra al costat dels aliats, fou degut a la seva apassionant oratòria.

De tant en tant, en aquests darrers temps, el poeta, segons les ocasions, trameta telegrams laconics, aguts i humorístics, que deixen parat i fan pensar si s'ha tornat boig. No. És que està exasperat per les condicions en què ha de viure i s'esbrava com pot. Serveixi'ns un episodi per demostrar en quina consideració té la justícia feixista.

Havent declarat com a testimoni en una causa i havent anat per deferència el jutge a interrogar-lo a casa seva, es negà a rebre'l unes quantes vegades. A l'últim li va fer dir que tornés el vespre cap allà les nou. El jutge fou puntual. Un criat el féu entrar, i després d'acompanyar-lo per uns corredors foscos, l'introduí en una cambra on no hi havia res més que un reclinatori i un crucifix.

—Tingueu la bondat d'esperar-vos—digué el criat.

El jutge esperà una hora, dues hores; ja havia perdut la paciència a mitja nit, que entrà el poeta vestit amb un hàbit franciscà, alçà la mà, dibuixà una creu en l'aire i digué: «Pax vobis» i se'n tornà.

Es fàcil imaginar-se la cara que devia fer el magistrat.

TIGGIS

Gabriele D'Annunzio

pot ésser comprès pels que coneixen els seus veritables sentiments.

D'Annunzio és gairebé un presoner voluntari en la seva característica villa del Vittoriale, situada a les ribes del llac de Garda. No surt mai d'aquella zona, no perquè no pugui fer-ho — no li és impedit de traslladar-se on vulgui, llevat de l'estranger —, sinó perquè sap que tots els seus moviments són vigilats per agents feixistes, i li repugna una baixesa així. Per això preferí restar, desdenyós, al seu Vittoriale, on almenys no poden penetrar les mirades indiscretes.

No és cert que el poeta sigui partidari de l'actual règim que tortura el poble italià. El feixisme fou, és veritat, ideat per ell immediatament després de la guerra, però el seu programa era inspirat per altíssims conceptes ultrademocràtics. Mussolini se'l va fer seu ara fa catorze anys, però ben aviat canvià totalment de tàctica, renegà el que havia ideat D'Annunzio, féu del feixisme un instrument reaccionari i el posà al servei dels grans agraris i industrials per a desenrotllar una acció antiprotectoria semblant a la seguida avui a Alemanya per Hitler.

Aleshores D'Annunzio se n'apartà completament, significat així la seva desaprovació, i és notori que no ha volgut acceptar de Mussolini el do que li feia de la princesca Villa d'Este de Tivoli, ni un cadiral a l'Acadèmia d'Itàlia — organització perfectament feixista —, i es riu del títol de príncep de Montenovoso que li atorgà el rei.

Recordem que quan aquella comèdia que ha rebut el nom de *Marxa sobre Roma*, i Mussolini al davant de les camises negres, anà a la capital d'Itàlia, D'Annunzio telegrafà: «Mi raccomando la purezza.»

Gabriele D'Annunzio començà juveníssim en la literatura, en un gran moment per a la intel·lectualitat italiana, això és, quan un estol de grans escriptors donaven una orientació nova al pensament, alliberant-lo d'entrebancs i convencionalismes que l'empresonaven en una esfera restringida, però de la qual era perillós sortir. Eren els moments en què Carducci cantava el seu himne a Santans:

Salute, o Sàtana,
o Ribellione,
o forza vindice
de la ragione.
Gettò la tunica
Martin Lutero;
getta i tuoi vincoli,
uman pensiero.

El juveníssim escriptor — a penes tenia setze anys — s'afirmà ràpidament, sorpre-

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

SERVEI ELECTRIC
PERA AUTOMOBILS

AGUMULADORS "Exide"
CARACÈ ELECTRIC
CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

Mirant a fora

Una errada curiosa

En un recent número de Vu, Daniel Guérin publicava un article sobre Alemanya titulat *Retour du barbare*, en un dels paràgrafs del qual feia al·lusió a un popular escriptor alemany, especialitzat en històries de pells roges, per l'estil de Fenimore Cooper i Gustave Aymard, anomenat Karl May.

Però ha escrit: impès.

«Tots aquests adolescents han llegit Karl Marx, el nostre Gustave Aymard.»

Pobre Marx! Quina manera de commemorar-lo, confonent-lo amb un autor de novel·les d'aventures!

Retrospectiva

L'estrena del Napoléon de Saint-Georges de Bouhélier ha fet ressuscitar una anècdota sobre una altra obra d'un tema per l'estil, anècdota que contava Lucien Guiry i Vandérem ha desenterrat.

En temps de Lluís Felip, un teatre del boulevard representava el seu Napoléon. El paper del protagonista era carregat de declaracions, proclames i discursos que calia llegir. De més a més, l'actor que representava Duroc estava molt vexat de no haver estat encarregat del paper de l'Emperador.

El dia de l'estrena, la cosa anava així així, fins a l'escena de Wagram, amb la qual es comptava impressionar el públic gràcies a una proclama de Napoleó als seus «vindicats».

Duroc s'avança i presenta un rotlle de paper a Napoleó, que comença amb veu resonant: «Oficials, suboficials i soldats de la Vella Guàrdia... Descargola el paper... mal llamp!, ni una sola ratlla. Sense immutar-se, i amb la mateixa veu, fa: «Oficials, suboficials i soldats de la Vella Guàrdia, escolteu bé... Mariscal Duroc, acosteuvos!... Us he nomenat general, gran mariscal, gran creu, duc de Friül, i els vostres serveis sempre han sobrepasat els meus benifets. Avui, com a recompensa, aquesta proclama a la Vella Guàrdia, sou vos qui la llegireu.» I li torna el paper.

Duroc s'inclina i, flemàticament, respon: «Senyor, no sé com agrair-vos un tal honor. Però Vostra Majestat m'obliga a fer davant de la tropa una penosa confessió: havent pujat de soldat, no sé llegir.» I li torna el paper.

Els científics i el govern

El conegut autor anglès Aldous Huxley, des del Sunday Referee, diu que no ja gaire ha tingut ocasió de veure reunits un gran nombre d'homes i de dones de ciència, «espectacle, cal confessar-ho, força depriment a primer cop d'ull», escriu.

«Hi ha periodistes pròfets — afegeix — que ens diuen sempre que el món hauria d'ésser governat per la ciència. Però el mal és que la ciència és una abstracció i no pot governar sinó mitjançant els seus representants, és a dir, els savis. Hem de fer, doncs, dels nostres homes de ciència els nostres dirigents? Ara que els he vist en grup, he arribat a la conclusió que, en conjunt, més m'estimaria seguir essent governat per polítics professionals, per aficionats distingits, o per homes de negocis. I Déu sap que fan prou malament llur feina, però crec que la gent que acabo de veure i de sentir encara ho farien més malament.»

Més endavant, constatant que la complexitat de la ciència fa que els savis professionals han d'especialitzar-se, diu:

«L'especialització és la darrera cosa que s'ha de demanar a un cap. Un cap ha de tenir una intel·ligència oberta a tot, capaç de comprendre i de coordinar els resultats als quals arriben els especialistes que han de restar subordinats seus. En la jerarquia social, els especialistes només han d'ésser instruments, i quan els instruments es posen a fer feina per llur compte, tots els perills són de temer.»

MIRADOR

presentarà en sessió especial el dia 23 al FANTASIO
el film de Mervyn Le Roy

SOC UN FUGITIU

amb PAUL MUNI

Les localitats es posen a la venda a la nostra Administració a partir d'avui fins dimarts, dia 21

C.G.A.

Companyia General d'Autobusos de Barcelona, S. A.

AVÍS

Degudament autoritzades per l'Excm. Ajuntament de Barcelona a partir del dia 14 del corrent, s'han establert a la línia «A» — Avinguda 14 d'Abril-Casanova a Estació M. S. A. — d'aquesta Companyia, les següents tarifes:

QUADRO DE SECCIONS I PREUS QUE REGIRAN
LÍNIA "A"

Avinguda 14 d'Abril-Casanova	a Plaça de la Universitat.	15 cèntims
Provença-Muntaner o Aribau	a Plaça de Catalunya.	15 »
Plaça de la Universitat	a Plaça de l'Àngel.	15 »
Plaça de Catalunya	a Plaça d'Antoni Lòpez	15 »
Via Laietana-Alt de Sant Pere	a Estació M. S. A.	15 »
Avinguda 14 d'Abril-Casanova	a Plaça d'Urquinaona.	20 »
Provença-Muntaner o Aribau	a Via Laietana-Alt de St. Pere.	20 »
Aragó-Muntaner o Aribau	a Plaça de l'Àngel.	20 »
Plaça de la Universitat	a Plaça d'Antoni Lòpez	20 »
Plaça de Catalunya	a Estació M. S. A.	20 »
Avinguda 14 d'Abril-Casanova	a Estació M. S. A.	25 »

o viceversa.

Oportunament es comunicarà al públic per mitjà d'avisos successius, la implantació de les noves tarifes de les altres línies.

Barcelona, març de 1933. LA GERENCIA.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL CINEMA

MIRADOR PRESENTA

«Sóc un fugitiu»

Sóc un fugitiu és un film que triomfa a tot arreu i que ha de produir aquí, així mateix, una gran impressió. És una d'aquelles cintes que de tant en tant ens trameten els americans i que s'imposen i exigeixen la vostra adhesió, no per llur perfecció tècnica, ni pel joc seductor d'uns interpres excepcionals, ni tan sols pel valor d'una anècdota abandonada a ella mateixa, sinó per un no

figures que envolten l'heroi no tenen res de particular, un film que conté fragments indiferents, immediatament al costat d'una escena formidable, on la intensitat de l'emoció aconsegueix el nivell dels bons moments d'*Al·luia* o de *Noies d'uniforme*. Un film d'efectes irresistibles, perquè directes, que tracta de seguir pas a pas la peregrinació d'un home a través dels Estats americans,

Treballs forçats («Sóc un fugitiu»)

Sessions "Mirador"

Dia 23 «Sóc un fugitiu»

El dijous vinent MIRADOR presentarà a Barcelona *Sóc un fugitiu*, el film que actualment acapara la màxima atenció de la crítica americana i europea i del qual la premsa d'aquí s'ha ocupat ja diverses vegades.

La sessió tindrà lloc al Fantasio i comprendrà, a més d'aquest film, algunes cintes de curt metratge que s'anunciaran oportunament.

Com de costum, podran adquirir-se localitats, per a aquesta sessió, a la nostra administració, des d'avui fins a dimarts vinent.

No hi haurà espectador de *Sóc un fugitiu* que no vulgui saber què s'ha fet de Robert Elliot Burns, l'autor del llibre autobiogràfic que ha servit de base al film.

Darrerament Burns havia estat detingut per policies de l'Estat de Geòrgia, però com que la detenció era feta al de Nova York, calia l'extradició. Burns declarà als periodistes que més s'estimava la mort que tornar a presidir, decidit a suïcidar-se per a desfer-se d'una existència tan poc plaent. Gràcies a la intervenció d'amics que el defensaren calorosament, el governador de Nova York li atorgà l'autorització de residir lliurement en el seu territori, amb la condició de no fer res que pogués pertorbar l'ordre públic.

A Geòrgia es blasma l'actitud del governador de Nova York envers l'home que havia fet sensacionals revelacions sobre els presidits de Geòrgia. Però el governador de Nova York recordà al seu col·lega de Geòrgia que ara estaven en pau: temps enrera li havia demanat l'extradició d'un falsificador refugiat a Atlanta i no l'havia pogut obtenir.

Gràcies als diners fets amb el seu llibre i el seu film, R. E. Burns ha muntat un negoci de joguines a East Orange. A quaranta-un anys, aquest home ha refet tres vegades la seva vida.

Aquests són els detalls que Henry Munnik, traductor al francès del llibre de Burns, ha donat sobre la persona de l'heroi tan magistralment encarnat per Paul Muni en el film *Sóc un fugitiu*.

TIVOLI

Tots els dies
l'èxit de la
cinematografia
francesa
i del director

RENE CLAIR

14

DE

Julio

SELECCIONS FILMOFONO

Interpretada per

Annabella,
Pola Illeryi
Georges RigaudLA PELLÍCULA
MÉS POPULAR

EL DARRER FILM DE RENÉ CLAIR

«14 de juliol»

París ocupa un lloc d'honor en l'obra de René Clair i avui 14 *juillet* ens recorda en aquest sentit *Sous les toits de Paris*, record que es fa més difícil d'evitar, per tal com René Clair és l'home d'uns clixés fixos que l'obsessionen, clixés que són passatges obligats en els seus films. També René Clair persisteix en aquella expressió de melangia envers certs aspectes de la vida social del

més i més i ja per sempre, tot somrient, com si encara estiguéssim sota la impressió directa del film, certes actituds característiques, els gags d'una hilaritat irresistible, els tipus tan expressius, els moviments d'una multitud enjogassada i llunyana de nosaltres, imatges totes d'un valor intrínsec que les justifica per elles mateixes, franges de vida real, immergides en una atmosfera dis-

Un recó de París («14 de juliol»)

sabem nosaltres que d'imponderable, fet de fuga primària, de convicció sincera, de contacte directe amb la vida, que anima tot el film amb un accent irresistible.

Sens dubte, el públic s'impressiona davant de l'anècdota perquè la sap verídica. *Sóc un fugitiu* és quasi una autobiografia, la narració sincera de Robert Elliot Burns, engarjolat sense culpa en un presidi, que s'evadeix, que, lluny, tracta de refer-se i de reconquistar un lloc dins la vida social, que una vegada aconseguit això, a còpia d'esforços sens nombre, torna a ésser detingut i que per segona vegada torna a evadir-se... Història que de tan extraordinària sembla imaginada per un novel·lista de volada. Narració que inclou una acusació contra els sistemes penitenciaris de l'Estat de Geòrgia, avui encara d'una rudesia salvatge i que, consignada en un llibre, d'on el film ha estat extret, ha commogut l'opinió americana, i ara amb el film commou l'opinió del món.

El film, doncs, té aquesta primera virtut d'ésser verídica, i la segona virtut de venir amb un contingut original, fins al punt que aquest film sobre les presons no s'assembla de res — al contrari, contradiu — tots els films anteriors que comportaven un assumpte parell. És, a més, un film que no brilla per una singular perfecció tècnica, ni per l'acumulació d'interpres sensacionals que a còpia d'acumular gestos impressionants en un film li lleven aquell accent de veritat a què ens referíem. Heus aquí una pel·lícula, *Sóc un fugitiu*, on moltes coses semblen fetes sense premeditació, on la majoria de les

fugint sempre, lluitant amb una tenacitat extraordinària, en tensió constant, l'esperit despert, multiplicant l'enginy, l'astúcia per evadir-se de les cadenes, de les parets de l'infern que és aquell presidi de Geòrgia on tots els presos van fermats en una mateixa cadena i on tot el dia no hi ha altre treball que picar pedra sota un sol aclaparador. Espectacle grandiosos dins la seva simplicitat. Un fet divers, un heroi anònim, elevat a la categoria d'epopeia.

Les dues evasions són dos episodis magistrals, i particularment la primera. La persecució del fugitiu bosc a través amb els gossos policies, és un d'aquells fragments muntats amb tanta d'habilitat que tot mètier en sembla absent. La veritat de l'escena s'excedeix de la pantalla i ens trobem davant d'aquell tipus d'espectacle que deixa virtualment d'ésser-ho per allucinar-vos irresistiblement. Com que les perspectives sonores són matemàticament establertes i les imatges, d'acord amb la pauta que fa l'èxit de tots els motius de persecució, s'alternen amb gran freqüència, el ritme esdevé palpable i, com acabem de dir, irresistible.

Paul Muni, el gangster de *Scarface*, és en *Sóc un fugitiu* el protagonista. És l'home del film, un jove que ha fet la guerra i que de retorn al seu país va de ciutat en ciutat condemnat a un vagabundatge intermitent a la recerca de feina. Com es troba complicat en un robatori a mà armada és el que veureu en el film, accident fortuït que fa la seva dissort i que orienta la vida seva vers la tragèdia. Llevat d'alguns presidaris que mostren uns rostres molt suggestius, durs en el dolor, absents en el desesper, els altres personatges, com ja hem deixat entendre, no sols no tenen res de particular, sinó que més aviat són del tot mediocres i el que podria semblar-vos un greuge pel film, no pot ésser-ho per tal com és cosa que està dins l'ordre del film, que vol quasi ésser un documental i tracta de deixar totes les coses en el seu lloc, i aquesta vida sensacional la veiem així descórrer-se entre gent de tota classe i particularment de la classe més abundant.

Confiam presentem aquest film de Mervyn Le Roy. En aquest film hi ha aquella llavor d'inquietud, aquell esforç creador orientat vers els cimes verges en el cinema, característiques que tots hem convingut a retrobar en *Al·luia*, *El camí de la vida*, *Noies d'uniforme*. *Sóc un fugitiu* no és un film que faci cap paper desairat al costat d'aquells films tan memorables.

JOSEP PALAU

Vegeu a la pàgina 8
d'aquest número
l'anunci del

CONCURS

organitzat per

MIRADOR

sobre quins són

els quatre millors
films sonors

CAPITOL

DILLUNS, DIA 20

KARLOFF

en

La Mòmia

Sensacional història d'amor de
l'Egipte de fa quatre mil anysGrandiosos plens a diari
a l'AVENIDA de Madrid

PRODUCCIÓ UNIVERSAL

Coliseum

Avui, grandios èxit
de la famosa cantant
viense

GITTA ALPAR

en la súper-opereta de
gran espectacle

Amb Max Hansen
Música d'Otto Strausky
Direcció Carl Froelich,

Una exclusiva FEBRER i BLAY

Societat Espanyola de Carbur Metà·lics

Correu: Apartat 195
Telegr.: "Carburas"BARCELONA
Mallorca, 259

Telèfon 78018

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

EL TEATRE

Paquita Domínguez

Jo entrava al carrer Nou. Miquel Lage en sortia.

—Aneu a veure la Paquita Domínguez! Treballa a l'Edèn. No us sabrà gens de greu... — em digué en creuar-nos.

Confesso que no en vaig fer gaire cas. Els agents artístics acostumen recomanar llurs representades. I em vaig deixar perdre l'actuació, a l'Edèn, de la Paquita Domínguez.

Però, dues setmanes després...

—Què hi ha de bo pels cafès concerts del Paral·lel? — vaig preguntar a Joan Tomàs —. Fa temps que no hi poso els peus. Tanta sicalipsi m'embafo...

—Aneu a veure la Paquita Domínguez! Treballa al Moulin. No us sabrà gens de greu... — em contestà l'home més assabentat de circ i music-hall del país.

Davant d'això, ja no hi havia vacil·lació possible. I he anat al Moulin a veure la Paquita Domínguez. I no m'ha sabut gens de greu, en efecte.

Val la pena d'aguantar, dues hores seguides i mig *groggy* davant una gasosa, aquelles vint o trenta cares conegudes que fa dos lustres que canten la mateixa rumba i ballen el mateix *landanguillo*, rubricats frenèticament pels aplaudiments rabiosos de la *sopa*; val la pena de no insultar l'home que us ofereix bramant la *Guia nocturna, sólo para hombres*, ni aquell públic que, al costat vostre, va tirant al rostre de cada artista l'etern *digui, digui*; val la pena de tolerar tot això i molt més per a veure treballar l'andalusa de pura sang que és la Paquita Domínguez.

Quina raça tan apassionada, l'andalusa! Barreja estranya de misticisme i erotisme, l'andalús està sotraguejat aternament per una pena i una alegria exacerbades. Aquesta alternança brusca d'explosions de joia i de dolor, de rialles i de plors, és l'exteriorització d'un temperament hiperestèsic de tan sensible, gairebé histèric. Quina vida interior tan rica, la dels andalusos! Aquesta gent van pel món deixant que l'instint es manifesti purament, alleugerit del last de la raó. Aquesta gent actuen constantment al dictat de llur inspiració. Vegeu els seus balls, per exemple. Mentre un ballari qualsevol ha de sotmetre's a un aprenentatge duríssim per a arribar a lligar quatre passos sense esforç aparent, els andalusos, que ja neixen ballant, us sorprenen amb una successió de bellíssimes actituds improvisades. «Les gitanes de Granada improvisen constantment. Si el públic els fa repetir una dansa, dirieu que us n'ofereixen una de novan, deïem a un ballari rus. I aquell noi, que s'havia deformat els músculs assajant durant molts anys el dibuix precís d'una *arabesca* o d'un any, a l'acadèmia i als assaigs, el dibuix precís d'una *arabesca* o d'un *entrechat*, se'n feia literalment creus.

Paquita Domínguez posseeix també aquestes virtuts. Té una vida interior molt rica que en ella es tradueix per alegria i vivacitat. El seu art té la frescor, la naturalitat

i l'espontaneïtat de la cosa improvisada. Aquesta noia sent profundament tot el que fa. Sembla talment que es diverteixi ballant o cantant, que balla i canta per a ella i no pas per als altres.

Menuda, graciosa i flexible, amb uns membres allargats i finament musculars, la Domínguez té totes les característiques de l'artista andalusa standarditzada: el rostre menudet, el llavi inferior que, en cantar, esdevé prominent, el somriure que infla els pomells punxeguts, l'arqueig de celles típic,

Paquita Domínguez

els picaments de mans, palmell contra palmell, els dits separats, i la veu de múltiples inflexions. Però tot això, mecànic en d'altres, en ella vivificat per un temperament fresquíssim. El seu rostre és d'una mobilitat enlluernadora. I els seus ulls plens de vigor, les seves espatlles estremides, els seus braços nerviosos, les seves mans tan dúctils, parlen amb una eloqüència inestroncable. Sentiment, alegria, vivacitat, gràcia, intensió, simpatia per arreu, tota la sal i tot el pebre d'Andalusia... Així és la Paquita Domínguez. Amb un sentit molt viu de la paròdia, per torna. Una comicitat que neix de l'imprevist del joc dels seus ulls, de les inesperades inflexions de veu, dels seus incisos sorprenents i de les rèpliques ràpides que tapen l'espectador que s'atreveix a interpellar-la. Això darrer, degut a la seva prodigiosa facultat d'improvisar, que brilla doblement en els nostres cafès concerts on tot és mecànic i amanerat. Només li fariem una observació. És massa exagerada. La seva vivacitat és tan extraordinària, que li fa inconscientment forçar massa el seu joc. La vol'driem més sobria.

I no volem acabar sense assenyalar el bon gust dels seus vestits, que haurien d'imitar Estrellita Castro, Anita Flores, Carme Salazar i altres col·legues seves que s'entenen davant el *riquísimo vestuario* de les modistes del carrer Nou.

SEBASTIÀ GASCH

Visca el circ!

El circ no ha mort, no pot morir mai. Visca el circ!

Ara, mentre a Barcelona no en funciona cap, n'hi ha un d'excellentíssim a poca distància de Barcelona, el que fa funcionar la conegudíssima família Frediani, prou coneguts en el món perquè calgui insistir — en aquesta breu nota que té un altre objecte — a ponderar el seu treball.

A Mataró, en efecte, que gairebé és una segona pàtria per als Frediani, aquests darrers dies ha donat una sèrie de representacions, amb un gran èxit, el circ ambulat d'aquests excel·lents artistes.

Es un circ petit com a cabuda, però gran, tan gran com és possible, pel que fa a la quantitat i a la qualitat de l'espectacle.

Diumenge passat mateix, sortí de Barcelona una expedició d'espectadors, patrocinada per ADLAN (Amics de l'Art Nou), per tal d'assistir a la funció del circ Frediani, que a més a més dels números de la nombrosa i proteïca família, comprenia altres bones atraccions.

Doncs bé, aquella tarda de diumenge sorgí una idea les primícies de la qual anem a donar, potser prematurament perquè només es tracta de la idea, però que es farà tot el possible perquè sigui duta a la pràctica en el terme més breu possible.

Es tracta d'organitzar en el local més apte de Barcelona una gran funció de gala Frediani, amb tots els honors, tal com es mereix aquesta família de tan alta executòria en els annals del circ.

No dubtem que tot Barcelona acollirà com és degut aquesta idea, l'autor de la qual, ho diem encara que a ell li hagi de saber greu, és Josep Maria Junoy.

Tindrem els nostres lectors al corrent d'aquesta iniciativa.

Napoleó en el teatre

Decididament, vivim un període d'extremismes. Les estrenes teatrals franceses d'aquest hivern, sense excloure les traduccions, s'han decantat gairebé totes o bé per un criteri d'exagerada simplicitat, amb un sol decorat i vuit o deu escenes omplint l'espai de tres actes breus, o bé per la complicació i la durada de l'acció dramàtica. Des d'ara podem dir que aquesta darrera tendència és la que empeny més fort. Ja hem perdut el compte de les obres seccionades en dotze, quinze i fins vint-i-vuit i trenta quadros que

útil contra els dictats inapel·lables del destí.

L'emperador improvisat que trasbalsà a canonades les caduques carcasses autoeràtiques de tota Europa, segons l'exemple car al materialisme històric, estava lògicament destinat a desaparèixer un cop finalitzada la missió que devia realitzar, tal com s'elimina un òrgan biològicament superflu. I el provi-dencialisme ha pogut aplicar als mateixos fets un significat no menys brillant. Per evitar qualsevol d'aquestes interpretacions i concentrar tot l'interès en el personatge,

Bouhélier senyala el declini de l'Imperi amb una línia que es corba gradualment sota el pes d'una cadena d'incidències i de casualitats d'un fatalisme arbitrari i un xic innocent, que de vegades fan pensar en les explotades per Victor Hugo en descriure Waterloo. Al marge d'aquest punt feble, l'obra ha estat coordinada amb enginy i, sense mistificar gens ni mica la veritat històrica, sap reflectir hàbilment l'encís poètic dels prestigis devinguts llegendaris.

Del mite napoleònic, l'espectacle de l'Odéon en recull solament el revés de la medalla, la contrapartida de la glòria enlluernadora de Wagram i d'Austerlitz. Així i tot, aconseguí complir diàriament el teatre d'un públic entusiasta, disposat a aplaudir càlidament tots els exabruptes patriòtics. Val a dir que existeix un valor literari, que les escenes han estat muntades amb una propietat, un luxe i un bon gust excepcionals, però es pot dir també, sense por d'equivocar-se, que el principal factor de l'èxit radica en l'extraordinària suggestió que el sol nom del petit caporal irradiava encara.

En un llibret recent — *Retours de Sainte-Hélène* — Albert Cahuet ens conta com,

ALBERT JUNYENT

París, febrer.

Saint-Georges de Bouhélier, anys enrera

hem vist del mes d'octubre ençà. Cap d'elles, però, no pot competir amb el pes fort del *Napoleón* recentment estrenat per Saint-Georges de Bouhélier al teatre Odéon. No crec que mai ningú es vegi amb cor de superar aquest rècord: trenta quadros episodis, seixanta set personatges, cinc hores llargues d'espectacle nodrit.

Cap motiu de la història moderna no pot oferir una aureola tan espectacular com l'aventura imperial del gran cors. No és estrany, doncs, que el tema hagi temptat una legió de dramaturgs — quan podia semblar excessivament marcit —, hagi fet extensiva la seva puixança a *L'Aiglon* i adhuc a aquell malaurat *Napoleón IV*, darrer rebrot de la nissaga, que ara fa poc ha intentat vanament tornar a commoure el bulevard.

Els autors clàssics sovint tractaren temes ja coneguts pel públic, manllevats a la llegenda i a la tradició, que no podien sorprendre ningú, ni pels accidents anecdòtics ni pel desenllaç. Temien, i amb raó, aquesta impaciència infantil que fa saltar pàgines senceres als lectors de novel·les d'aventures i els fa anar de dret cap al darrer capítol. Els interessava molt més desvetllar l'interès que no la curiositat dels espectadors. En realitat, no hi ha sinó una història i, literàriament, és la manera d'interpretar-la el que compta. Bouhélier ho ha comprès sense dubte així en decidir-se a abordar intel·ligentment els recursos d'un assumpte mil vegades munit per tots els gèneres literaris.

L'obra comença amb la desastrosa campanya de Rússia, va resseguint d'un a un els graons per on davalla l'estrella de l'heroi i no el deixa fins que ha mort a Santa Elena. L'Imperi s'esfondra sota la tempesta que ell mateix ha desfermat i Napoleó es regira en mig de la desfeta amb un contrast colpidor: l'home, que es disminueix pel desesper i l'amargor, en el mateix pla que un bon burgesès davant d'una bella ambició material fracassada; l'heroi, que s'agegant lluitant amb una abrivada poderosa i in-

MIRADOR
SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

presenta el 23 de març
el film de
MERVYN LE ROY
SOC UN FUGITIU
amb
PAUL MUNI
al cinema
FANTASIO

Es un film
Warner-Bros
First-National

Sessió Benèfica
al
TIVOLI

Dimarts, 21 de març,
a les deu de la nit

Estrena en
Funció de Gala
patrocinada
per
Empar Maternal Infantil

CATALINA BARCENA FOX
PRIMAVERA EN OTONO
EN RAOUL ROULIEN EN E/PAIOL

CAPETES

Film sobri, sensible, ben construït, ben interpretat i pensat. Rostres nus, sincers, naturals. Ni la fortor del còmic ni la del *cabotin*. Veritat, sinceritat. Puixança d'expressió (De *L'Opinió*)

Trude von Molo - Albert Brasserman - Franz Friedler
Direcció: GEORGE JACOBY

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Sessió a dos quarts de quatre. A les sis, sessió especial, numerada a 3 pessetes l'entrada

REPORTATGES CINEAC
CAMINS AQUÀTICS (Documental)
Noticiari Fox Sonor
ARBRES I FLORS
(Dibuixos en colors)

URQUINAONA
Divendres, 17
ESTRENA

DRESSLER

EMMA
Un film humà que
diverteix i emociona

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

MARTA EGGERTH

EL AZUL DEL AZUL DEL CIELO

Una opereta plena d'originalitat i simpatia, música de PAUL ABRAHAM

AVUI ESTRENA A
Fantàsia
Una exclusiva Febrer i Blay

LES LLETRES

"GRAND HOTEL"

Del llibre al film

La majoria dels que van a veure l'adaptació cinematogràfica del *Grand Hotel* el troben un film apassionant. Adhuc s'admiren del seu bon repartiment. Però aquells que ultra veure el film han llegit la novel·la, troben que la majoria dels actors no expressen ben bé els personatges. La imatge literària que en tenien és infinitament més bella que no la imatge plàstica que apareix en el film. Altrament troben que, en l'adaptació, ha calgut sacrificar massa coses. D'aquest sacrifici, però, difícilment en podrien fer responsable ningú, car més que la supressió de fragments d'una importància relativa, el que dol que hagin estat sacrificats són aquests imponderables de la literatura, els quals és molt difícil o impossible que no s'esvaeixin en voler esdevenir plàstics. I és, en aquest cas, una mena d'encís sensual que satura de dalt a baix el llibre i que la mateixa beutat d'alguns interès, ni la mollesa d'alguns decorats, ni l'ambient d'algunes festes que representa el film, no són suficients per contenir. (I cal dir, encara que sigui com a parèntesi, que això de la beutat de les artistes no ho diem per la Greta Garbo; el seu treball, artísticament bo, serveix per demostrar que és realment lleitia.) Però caldrà que ens fiquem en l'essència mateixa del llibre per aclarir quina mena d'encís és el que en aquesta novel·la ens subjuga i que trobem esmortuït en el film.

El *Grand Hotel* hi ha tres accions que s'enllacen. Destriades, són aquestes: Primera: un pobre home oficinista, que ha viscut sempre mesquinament i que es disposa, per compensar-se durant els pocs dies que li resten, a fruit intensament de la vida. Segona: una ballarina famosa que, en uns moments de depressió, en els quals pensa en el suïcidi, s'enamora d'un pispador d'hotel que havia entrat a l'habitació d'ella per robar-la. Tercera: un negociant, pare de família molt honorable, al qual una mecanògrafa bonica i no massa carregada de prejudicis fa rodar el cap. Aquests són els tres temes. Com tothom pot veure no tenen res de nou ni d'extraordinari. Traspugen el melodrama i fins el vodevil. Com és, doncs, que Vicki Baum, a part d'infondre l'interès novellesc, cosa no pas molt difícil, els ha sabut fer tan seductors? Gràcies potser a la bellesa de la prosa?

No. Vicki Baum no especula mai sobre aquests valors purament literaris. La seva prosa — formulem opinions al través de la versió francesa — és bona perquè és ben tallada, clara i directa, perquè sap prestar un relleu plàstic a les coses — és com si ens les fes veure, de vegades —, i sobretot, perquè té el que avui en diem un ritme cinematogràfic.

Vicki Baum ha sabut fer tan seductors aquests temes perquè, per mitjà d'ells, ha volgut i sabut expressar una idea molt de

Vicki Baum, per Howard Smith

la nostra època, molt, sobretot, de l'Àlemanya d'avui en plena descomposició dels valors morals. I aquesta idea — gairebé imperceptible en la versió cinematogràfica — és que la vida no val ni ha de comptar-se pels anys viscuts, ans simplement per la intensitat amb què en fruïm. Vicki Baum fa tan amable la vida del *Grand Hotel* per al pobre malalt, tan seductora la mecanògrafa per a l'enderiat plutocrata, tan atractiu el pispador d'hotel per a la ballarina, que excusa i justifica les tragèdies i les fallides d'aquests personatges davant del plaer que persegueixen, fins al punt que el lector mitjà, suggestionat, pren realment el pensament central del llibre pel mateix Evangelí.

La suggestió és sobretot molt forta per tots aquells que senten a llur voltant els eflusis de la vida elegant i que no poden arribar a fruit plenament dels seus plaers. El llibre ve a nodrir llurs il·lusions, és una droga que exalta llur apetència de plaers i que fa semblar aquests plaers més meravellosos: afirma en els lectors incautes la idea que, fora d'aquests plaers, no hi ha sinó l'ensopiment i la buidor.

Però aquesta suggestió, aquesta sensualitat, és el que fa la poesia de la novel·la. És l'encís que la càmera fotogràfica no acaba de copsar. La vida del *Grand Hotel* no dona al pobre malalt, en el film, aquella mena d'embriaguesa que de vegades el tonifica i rejoyeix en la novel·la, ni, a desgrat de la seva bellesa, Joan Crawford en el paper de la mecanògrafa no té la sensualitat enardidora que Vicki Baum, amb el sol poder de la paraula, presta a aquest personatge; ni de la gràcia, juvenesa, inconsciència simpàtica i entenediment del pispador d'hotel, en la interpretació, absolutament mancada, no en resta res. Així, si el film és un bon film, no és com la novel·la una obra tan representativa del nostre temps. El que els seus temes tenen de melodrama i de vodevil gastats, s'hi fa més visible.

I no direm, doncs, que el *Grand Hotel*, en la seva forma de novel·la, sigui alguna cosa així com el *Werther* d'avui. Però així com en l'època romàntica fou l'exaltació del sentiment el que determinà l'èxit de molts llibres, és aquesta exaltació del plaer intens el secret de l'èxit internacional de *Grand Hotel*.

DOMÈNEC GUANSE

Juan Marinello

Signat al «Presidí de la Isla de Pinos» on la dictadura Machado té confinat Juan Marinello, escriptor català d'origen, i un dels més fins assagistes d'Amèrica, rebo un treball titulat *Americanismo y cubanismo literario* que serveix de pròleg a un llibre de contes folklòrics d'arrel cubaníssima. Preocupa a Marinello — i a la seva promoció, que compta amb un altre valor de primer ordre, de cognom també catalanesc: Jorge Mañach — la posició que Cuba usufructua en el món contemporani. Nacionalistes, sense exclusivismes niopis, la situació del seu país és prou inquietant perquè el seu patriotisme prengui aires de passió. D'antuvi la pressió política, que la promoció que diem ha afrontat com una avantguarda bèl·lica. Després el problema cultural: la possibilitat d'un esperit autòcton, els aspectes d'unes solucions continentals de l'esperit vàlides per a tot el continent americà, i — sobretot — la situació d'aquest esperit enfront de la vella cultura occidental europea. Juan Marinello — home de vigor i de passió — planteja ara, concretament, el cas del llenguatge. La posició criolla és molt difícil, ve a dir. Es troba usant un idioma que sent íntimament, però que ve legislat — amb innegable justícia. Sent — com Unamuno — la necessitat de transformar el «castellà» en «hispano-americà»; però no, com ell, per injeccions de mots provinencials al diccionari impertèrrit, sinó per una assimilació espiritual més viva (i difícil de precisar). El que horroritza a Marinello, sobretot, és l'acumulació de pintoresc en el llenguatge, i sobretot, la consideració de «pintoresca» per a l'espiritualitat cubana. Res més tràgic que aquells qui prenen Cuba — com els homes de 1830 — quan necessitaven enquadrar una història d'amor «en una illa perduda al fons de l'Oceà».

G. D.-P.

VARIETATS

L'esperit europeu

Julien Benda ha parlat a la Nova Escola de la Pau, sobre la necessitat de crear mites i herois europeus. El filòsof voldria que una idea superior d'Europa — potser tal com la defineix Valéry, que seia al seu costat, en un assaig famós — s'apoderés de l'esperit de tots els europeus, creant així un internacionalisme de bona mena, per l'estil del dels renaixentistes, clerics, que no havien volgut trair, per emprar el llenguatge de Benda.

D'aquesta conferència són els següents paràgrafs sobre el paper de les produccions de l'esperit en la creació de l'Europa que Benda voldria:

«Des del punt de vista que adoptem aci, les produccions de l'esperit es poden classificar en dos grans gèneres: hi ha les produccions de la sensibilitat i les de la intel·ligència; d'una banda, les obres dels literats, dels poetes; d'altra banda, les obres dels savis, dels filòsofs. No tinc necessitat de dir-vos que, en la realitat, les distincions no són pas tan tallades. D'aquests dos gèneres de produccions de l'esperit, quin és doncs el que caldrà elevar damunt de l'altre, si volem fer l'Europa?»

«Doncs bé, no vacil·lo a dir-ho: caldrà elevar les produccions de la intel·ligència per damunt de les de la sensibilitat, i això en raó d'una veritat que, erenc, tots m'atorgareu: perquè la intel·ligència és universalista, mentre que la sensibilitat és particularista; particularment perquè el valor d'una obra científica existeix, almenys tendeix a existir, independentment del geni particular, de la llengua en la qual s'expressa, mentre que l'obra del literat és per dir-ho així indissolublement lligada a aqueix vehicle. Si us ho estimeu més, perquè l'obra de la intel·ligència és traduïble i la del literat no ho és o ho és molt menys.»

La qüestió dels tiratges

En 1928, un escriptor poc conegut, Noré Brunel, publicava una novel·la i convenia amb l'editor que cobraria un franc per exemplar venut. Rebé, a compte, 1.500 francs.

Dos anys després, en una llibreria, l'autor trobava un exemplar portant la menció: «15 milers». I reclamà a l'editor els diners que aquest li devia.

L'advocat de l'editor sosté als tribunals — on ha anat a parar l'afar — que uns milers hiperbòlics són un artifici corrent per facilitar la venda, però que, en definitiva, no enganya ningú, començant per l'autor.

L'advocat del novel·lista, en canvi, sosté que les paraules «tal miler» impreses en una coberta són una declaració pública per part de l'editor.

El tribunal, abans de decidir-se, ha anomenat un expert perquè informi.

ENTORN DE L'ILLA DE SANTA ELENA

Veritats i llegendes

La història ha fet un sever procés moral contra la Gran Bretanya per la crueltat que usà amb Napoleó confinant-lo a l'illa de Santa Elena i pels mals tractes que li foren infligits en aquest captiveri, per part del seu carceller, sir Hudson Lowe.

Però publicacions recents s'han aïçat contra aquesta fama, sostenint que és exagerada. Principalment, un llibre recent de Mac Nair Wilson i un estudi crític de Norwood Young volen atenuar les acusacions, fins ara tingudes com article de fe, contra Anglaterra.

de sofriments morals. Aquesta fou la pena més feixuga, la que no es perdona a Anglaterra. Els mateixos anglesos ho han reconegut, i lord Rosebery escriu indignat: «Longwood és un afegit d'estables de bestiar; allà s'ha de recórrer el que tants palaus tenia, en dues habitacions de quatre metres i mig per quatre.»

Young visità Santa Elena en 1908, mesurà algunes habitacions i trobà que el dormitori de Napoleó era de cinc metres i mig per quatre, «com a la Malmaison», que el gabinet de treball era de les mateixes dimensions, i que la biblioteca era vasta i ben proveïda. Quant a la cava, Young assegura que es componia de bons vins, amb «tantes caixes de xampany que no s'acabaven mai». Young no diu com es va procurar aquestes informacions, quan Napoleó ja feia més de vuitanta anys que era mort!

L'escriptor anglès afegí: «Resta la llegenda de sir Hudson Lowe, el terrible carceller. És que Las Cases, Antoniomarchi i Montholon han vist les coses, naturalment, amb vidres d'augment.»

Però Ludwig, per exemple, no té cap motiu per mirar les coses amb vidres d'augment, i escrivint sobre sir Hudson Lowe diu precisament: «Aquell home va fer tot el que podia per abeurar la vida del gran presoner. Lowe era un *coûs-off* rígid, dur, sense cap qualitat d'home de món.»

Ningú no nega que l'emperador es deixés anar de tant en tant a coleres violentíssimes. Ell mateix confessa que una vegada la colera l'induí a comportar-se «d'una manera indigna d'un emperador». Però és comprensible l'estat d'ànim d'aquell home, i justificables les seves poc freqüents nerviositats.

Es diu, de totes maneres, que canvià completament quan la desesperació se n'apoderà un cop esvaïda la darrera esperança d'evasió, i hi ha qui afirma que això es produí més acusadament quan els sofriments morals del seu captiveri aplanaren les seves forces físiques.

Després del Congrés d'Aix-la-Chapelle, a darreries de 1818, l'enviat rus com a comissari dels Aliats, escrivia en un report al seu govern: «Bonaparte està menys agitat. Les seves disputes amb Hudson Lowe han cessat del tot.» L'àguila havia acotat el cap perquè l'havien eixalada.

Avui dia, qui visita Santa Elena troba en el que fou menjador de l'emperador, un vulgaríssim got de vidre posat sobre una taula. Si pregunta si es tracta d'una reliquia napoleònica, sentirà respondre's senzillament:

«No; és un vas amb què va beure el príncep de Galles quan dos anys enrera visità l'illa.»

ATHOS NOVELLIS

No és sense sorpresa, doncs, que el lector rep una versió tan fortament contrastant amb tot el que es tenia per definitivament establert.

Els sofriments de Napoleó en el seu desterrament han tocat el cor de tots els escriptors, tant amics com enemics de l'emperador. L'alemany de moda, Emil Ludwig, en el seu famós llibre sobre Napoleó, s'uneix a tots els historiadors francesos en la indignació pel tractament que els seus guardians donaren a l'home que «tenia dret a l'admiració i a l'estimació de tot el món». «Qui desembarca a Santa Elena — escriu — va cap a la mort, perquè allà no hi ha ésser humà que arribi als seixanta anys, i poquíssims als cinquanta.» Paraules expressives en llur laconisme!

Però Mac Nair Wilson i Norwood Young són d'opinió diferent i, en sosteniment de llur tesi, aporten les afirmacions que resumim a continuació:

«El governador de l'illa, Beatson, abans de la captivitat de Napoleó escrivia que el clima de Santa Elena és potser el més sa que hi hagi al món. Artur Wellesley, que més tard fou duc de Wellington, escrivia a un amic, durant la seva estada a Santa Elena, en 1805, en termes així: «L'interior de l'illa és esplèndid, i el clima és el més sec que es coneix.» Mellis, en la seva obra publicada en 1872 — *Descripció física, històrica i topogràfica de Santa Elena* — diu: «El clima és d'una excel·lència sense parió. Durant tot l'any, un sol esplèndid, un cel puríssim, un oratjol confortable, una mar d'una blavor profunda, fan d'aquesta illa el lloc més deliciós de la terra. El governador Gallway, en les seves informacions de l'any 1808, declara que en un any, en un país de 430 habitants, només se n'han mort dos, un de setanta dos anys i un altre de noranta cinc. I el doctor Arnold, del Consell d'Hygiene colonial, confirmava les declaracions de Gallway.»

No coneixem Santa Elena i no discutirem, per tant, la veracitat de les afirmacions que acabem de reportar. Volem admetre que l'esmentada illa sigui un tros de paradís. Però les àguiles no poden viure en un espai encogit, sense sentir un turment constant. Poden potser renunciar a recórrer els espais infinits, sobrevoiant els cims de les més altes muntanyes? Que proven, en c'fons, aquells documents? Que a Santa Elena hi ha sol, flors, ocells i algun vell. Però el geni i la glòria de Napoleó no pot resignar-se amb un escull que emergeix entre les àguies de l'Oceà. L'àguila es decandeix

El sepulcre de Napoleó a Santa Elena

No és sense sorpresa, doncs, que el lector rep una versió tan fortament contrastant amb tot el que es tenia per definitivament establert.

Els sofriments de Napoleó en el seu desterrament han tocat el cor de tots els escriptors, tant amics com enemics de l'emperador. L'alemany de moda, Emil Ludwig, en el seu famós llibre sobre Napoleó, s'uneix a tots els historiadors francesos en la indignació pel tractament que els seus guardians donaren a l'home que «tenia dret a l'admiració i a l'estimació de tot el món». «Qui desembarca a Santa Elena — escriu — va cap a la mort, perquè allà no hi ha ésser humà que arribi als seixanta anys, i poquíssims als cinquanta.» Paraules expressives en llur laconisme!

Però Mac Nair Wilson i Norwood Young són d'opinió diferent i, en sosteniment de llur tesi, aporten les afirmacions que resumim a continuació:

«El governador de l'illa, Beatson, abans de la captivitat de Napoleó escrivia que el clima de Santa Elena és potser el més sa que hi hagi al món. Artur Wellesley, que més tard fou duc de Wellington, escrivia a un amic, durant la seva estada a Santa Elena, en 1805, en termes així: «L'interior de l'illa és esplèndid, i el clima és el més sec que es coneix.» Mellis, en la seva obra publicada en 1872 — *Descripció física, històrica i topogràfica de Santa Elena* — diu: «El clima és d'una excel·lència sense parió. Durant tot l'any, un sol esplèndid, un cel puríssim, un oratjol confortable, una mar d'una blavor profunda, fan d'aquesta illa el lloc més deliciós de la terra. El governador Gallway, en les seves informacions de l'any 1808, declara que en un any, en un país de 430 habitants, només se n'han mort dos, un de setanta dos anys i un altre de noranta cinc. I el doctor Arnold, del Consell d'Hygiene colonial, confirmava les declaracions de Gallway.»

No coneixem Santa Elena i no discutirem, per tant, la veracitat de les afirmacions que acabem de reportar. Volem admetre que l'esmentada illa sigui un tros de paradís. Però les àguiles no poden viure en un espai encogit, sense sentir un turment constant. Poden potser renunciar a recórrer els espais infinits, sobrevoiant els cims de les més altes muntanyes? Que proven, en c'fons, aquells documents? Que a Santa Elena hi ha sol, flors, ocells i algun vell. Però el geni i la glòria de Napoleó no pot resignar-se amb un escull que emergeix entre les àguies de l'Oceà. L'àguila es decandeix

Propera obertura

de la nostra

SUCURSAL

Passeig de Gràcia, 87

Llibreria Francesa

Rambla del Mig, 8 i 10

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laietana, 4 Tel. 15524 - BARCELONA

APROVAT PER L'ACADEMIA DE MEDICINA I CIRURGIA DE BARCELONA

TONIC NERVOS CERA

LABORATORIS CERA S.A. VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39. - BARCELONA

VENDA FARMACIAS

HOMES DE NEGOCIS PROFESSIONALS...
Víctimes propiciatòries del Surmenage i fatiga cerebral que us aixafa i inhabilita - Unicament recordeu...

LES ARTS I ELS ARTISTES

EN OCASIÓ D'UNA EXPOSICIÓ D'HOMENATGE

A la memòria de Ricard Canals

Justíssim Just i òptim Cabot. Per la present sabreu que rebuda al seu degut temps la vostra tan amable com estimada del 9 que som, en la qual em feu la tan gran com apreciable mercè de demanar-me un record per escrit en memòria del nostre enyorat Ricard Canals, pintor, em dono pressa a agafar corre-cuita la màquina, per tal de respondre-us de seguida tal com us mereixeu, enviant-vos, si pot ésser a volta de correu, una nota tan alta i aguda com podré, que si pot ésser un sí no serà un la,

a la font i el foc al foc, quan són petits són mansos com un anyell i la que pot ésser inundació de pobles més ampla que els camps i el que pot ésser incendi més alt que les cases i les muntanyes no són res més que el secret de la vida, que posats al cantí o al braser fan el que volem que facin els homes.

I per això ara, aprofitant la ganga que m'ofreneu de parlar d'aquestes matèries que tant i tant em complauen, afegiré que En Ricard Canals, aquest tenor de la pintura

i de la línia i en la qual jo, com és el meu costum, em fonc en l'ambient modestament, perquè com vós que l'heu vist sabeu, no hi ha ningú que pugui dir on comença el fons excel·lentment i etèriament campit per aquella mà de somni, i on acabo jo que sóc la figura de l'obra, part integrant d'aquell fons completament indeterminat on tots els colors canten cada u pel seu cantó, sense dibuixar melodies de muntanyes ni de valls i si posant aquest quadro que per la figura té d'estar penjat dret, com un home que es penja, el posseïm apaiolat com si fos un paisatge, encara que no el miréssim amb els ulls mig aclucats, que es com hom veu més bé certes pintures, en tindriem, jo us asseguro, la sensació d'un paisatge de Piera, i més concretament d'aquell paisatge de que us parlava que es veu des de les finestres de la casa que En Ricard Canals s'hi va fer fer, per viure al bell mig d'aquell color i d'aquelles línies tan fluides com el mateix color, que eren el secret de les visions que va deixar pintades i dibuixades.

El paisatge de Piera, barreja de frescor i d'ardor de la terra, diguem geogràficament parlant barreja de la província de Barcelona i de la de Tarragona, que ara diuen que les volen suprimir, era el que donava dones, o coincidia amb el to d'aquest home, que tenint un ull a Espanya i un altre a França, pintava mossegant-se els llavis i engallant-se, com si s'ho volgués menjar tot i estigués enfadat, mirant la terra catalana i més concretament el paisatge de Piera encara que el tinguéssiu deu hores lluny, emprensant colors que, muts i a la gàbia, es deixaven agafar com ocells que canten amb els colors de les plumes.

Finalment, per acabar d'una vegada, encara que no per sempre, aquests funerals literaris a la memòria del mort que venerem a la tomba, que és allí on ens espera, us recordaré per tal d'acabar d'arrodonar el quadro que us pinto barrejant l'aigua i el foc, que quan nosaltres en aquella època que vós no heu aconseguit, quan començàvem a lluitar pro pintura catalana moderna, i jo el tenia de defensar contra dels que aleshores ja eren ultramoderns o ultramodernistes com se'n deia en aquells dies, i trobaven aquesta barreja que proclamo ara de frescor i de caliu, poc intensa per l'expressió de l'essència de la vida, que com vós sabeu tan bé com jo mateix, és el secret de tota mena d'obres d'art, antic o modern, clàssic o revolucionari, perquè de tot hi ha, com en política, jo dintre de l'amistat amb els que el discutien i amb la franquesa que hi havia i

Canals. — Pintura (Col·lecció Alexandre Riera)

que evoqui en el possible el secret d'aquella delicadíssima figura desapareguda per sempre del mapa, que entre les delicadeses de les seves obres, ultra tantes figures, va deixar tants paisatges, del mateix color i de la mateixa llum i línia que les figures.

En Ricard Canals era l'home que amb els pinzells a la mà i els ulls al front, va saber resoldre, com jo he tingut el gran plaer de dir altres vegades, de paraula i per escrit, el misteri artístic i especialment pictòric de barrejar, ajudat de la paleta, que era el pedestal del nostre pintor, dues coses tan diferents com la nit i el dia, com són l'aigua i el foc, que si l'un mulla l'altre crema, perquè no va deixar cap pintura en aquest món, on no barrejà amb una gràcia més pròpia de l'altre que d'aquest, que ja sabem fins on arriba, aquests dos elements antagonics que en la vida de la terra que trepitgem lluiten aferrissadament, com dues forces contràries, ço és com les dretes i les esquerres.

Si l'enemic mortal del foc no cal dir que és l'aigua fresca, perquè així que hi ha un incendi de seguida hi correm tots per apagar-lo a còpia d'aigua tirant-li al damunt rius i mars, l'enemic declarat de l'aigua és el foc terrible, que espetegant com les banderes al vent, seria capaç de fer bullir la mar i les fonts de les muntanyes, per fer fugir l'aigua de la terra i empaïtar-la fins als núvols, com si empaïtés els ocells.

Aquest antagonisme fresc com una rosa i brillant com un diamant, que fa que aquests dos elements, com gat i gos, no es puguin veure ni en pintura, van trobar en la pintura d'En Ricard Canals un element conciliador que com el seu cognom indica els va arribar a canalitzar, tal com els ulls de foc canalitzen les llàgrimes d'alegria, per no parlar de les de tristesa que ara no fan al cas a desgrat de tractar-se d'un amic mort.

I és que En Ricard Canals, encara que no tenia ni volia tenir res d'enginyer, va descobrir per inspiració natural en el fons del seu temperament de pintor, que l'aigua i el foc caçats al cau i agafats al niu, l'aigua

catalana que donava el do de pit amb el pinzell damunt del silenci de la pintura, en barrejar en les seves teles, teixides per l'art, la flama i el raig que l'un puja i l'altre baixa, malgrat ésser deixeble predilecte de l'antiga pintura espanyola i de la pintura francesa moderna, que li havien donat grans lliçons que ell escoltava amb els ulls com

Canals. — Dancing (Col·lecció Barbey)

si fossin orelles, tenia una base catalana que molts no coneixen i que ara amb el vostre permís i la vostra autorització em permetre declarar aquí, *coram populo*, perquè tothom sàpiga i n'estigui assabentat, pel dia que convingui, i que era per dir-ho clar, el paisatge de Piera, que no sé si vós el coneixeu, però que si el coneixeu, que em penso que no, em donareu la raó en tot el que us vaig a dir, o més ben dit a escriure, al compàs de les tecles de la màquina, que és el meu piano d'improvisacions sobre temes coneguts.

En Ricard Canals, des de molt petit, perquè ell mateix no es recordava des de quant, passava els estius, les primaveres, les tardors i els hiverns que podia a Piera, poble deliciosament admirable que pocs coneixen, on jo l'havia visitat manta vegada i on fa anys, abans de morir, es va fer construir una casa per viure, a l'estil del primer renaixement italià, que fet i fet és el més pur, per tal de poder respirar a quatre vents aquell paisatge que li voltava la casa com una corona de muntanyes llunyanes i omplir-se'n el cap deixant-se dominar pel paisatge, fins que ell va acabar per dominar-lo del tot, perquè la corona li va pujar al cap com és molt natural, perquè a nosaltres si ens coronessin ens passaria el mateix.

I emprensant el paisatge de Piera a cops de pinzell, com a cops de ceptre, el nostre amic, que era tot cor i aèria, va acabar per filtrar-lo no sols als paisatges que va deixar tan ben pintats a l'oli, sinó a les figures dels molts retrats que va fer per deixar memòria d'ell i dels altres.

Vós sabeu, amic Cabot, inclit Cabot, que jo tinc l'alta glòria de tenir un retrat, que vós ja heu vist i per cert us va agradar amb deliri, sortit de la paleta encesa i mullada del nostre estimat pintor, que entre nosaltres sigui dit i sense pretensions de cap mena, i estic segur que vós pensareu com jo, considero que és la millor obra que va sortir dels pinzells d'aquest artista del color

El cas Salvador Dalí

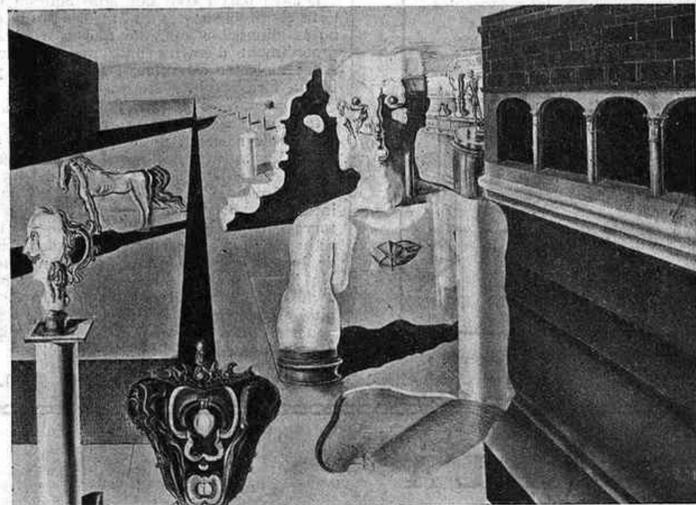
De Salvador Dalí, l'artista per tants conceptes admirat, ens arriba amb retard un llibre amablement dedicat i amb acompanyament d'allusions i cites autògrafes en la portadella, edició de bibliòfil, de tiratge limitat, sobre gruixut paper de fil d'Arches, amb fotopies i amb un aigüer original: un bell present tipogràfic que cal agrair, i que agrairé, però que no podem estimar amb el mateix entusiasme que l'autor ha experimentat notriament en escriure'l.

Aquest llibre és una tragèdia, un present tràgic.

La Femme Visible (Editions Surréalistes,

ceptes capgirats del món real seran els equivalents del món ideal. La puresa, per exemple, en el rigor de la veritat sobrerrealista resideix en la pràctica dels vicis i turpituds més contra-natura; la perversió viciosa és la forma més revolucionària del pensament, diu Dalí; i a partir d'aquestes afirmacions en va deduint de tan... revolucionàries que, per raons de decència, havem de renunciar a transcriure-les.

Tot això, amb les mateixes o semblants incoherències i contradiccions d'altres sobrerrealistes, amb reminiscències de lectures mal assimilades, amb una bona dosi de pedan-

Salvador Dalí. — L'home invisible (1930)

París, 1930), que és el títol del llibre o fullet en qüestió, no apareix, en resum, sinó com una glossa, una altra glossa, de l'idealisme extenuat; una de tantes manifestacions de la proclamat 'avantguardista', si és que el mot pot encara significar alguna cosa; un estrabot més, en fi, del xarlatanisme dadaïsta, o, si voleu, sobrerrealista. Dalí prefeix qualificar-se de sobrerrealista.

Dalí, com els dadaïstes de tota espècie, aspira a transcendir la Realitat. No ha atinat encara, ni ho ha atinat cap dels seus correligionaris, que això és impossible de tota impossibilitat, perquè, encara que Dalí, o Breton, o Sant Mus arribessin a transcendir el que Dalí suposa els límits més rarificats de la Realitat, a l'altra banda no trobaria sinó Realitat o no-res. Si hi trobés l'Empiri o tan sols la Setmana dels Tres Dijous, encara allò seria Realitat, tota vegada que seria.

Dalí creu però que ultra la Realitat que tots vivim n'hi ha una altra d'irreal...! que li és molt superior. Aquest il·logisme, però, no ens ha de pertorbar: els escrits de Salvador Dalí i els dels seus corifeus es troben tan afetegegadament farcits de defectes discursius que no ens ha de venir d'un. Dalí no creu pas, com els altres sobrerrealistes, que la seva Irrealitat pugui aconseguir-se per l'ensomni ni per cap altra forma d'evasió. Dalí és, almenys en això, original. Dalí creu que, tot al contrari, es pot i cal aconseguir-la en aquest món, en la vida corrent, i que aquesta empresa transcendent i transcendental serà aconseguida dintre poc temps. Res d'evasió, doncs, sinó conquesta immediata i directa del món exterior, transformació i transsubstanciació de la nostra vida de cada dia.

Com aconseguir aquesta Irrealitat que, d'altra banda, Dalí no ens assegura que sigui res de sublim, ni de bo, ni de mediocre, la condició de la qual ignorem quina és al moment d'adventurar-nos-hi? Dalí creu que l'aconseguirem per mitjà de la divagació paranoica. Si aconseguim fisonar-nos una mentalitat de boig, o, millor dit, d'imbècil, ens serà fàcil cosa l'agencament de procediments per al transobrerrealista. Un d'aquests procediments, descoberta que ha meravellat Salvador Dalí, consisteix a abandonar-se a alguna dèria, obsessió o mania imaginista, com, per exemple, la dels correfoncadors de jeroglífics, o la d'aquells artistes del segle XVIII i del segle XIX, que amb imatges de bells donzells i donzelles arribaven a fisonar una calavera, o amb escenes de crim i d'horror arranaven un retrat de Napoleó; una obsessió com la dels contemplatius a precari; que en les boires, en la lluna o en les clapes d'humitat de les velles parets descobrien imatges vagues de coses imprecises. Un cop hom està ben exercit en aquesta mena d'espectacularització, cal aleshores aplicar-la a tots els objectes, cal sobretot aplicar-se a projectar les obsessons del subconscient damunt de tota cosa, per manera, posem per cas, que en un cavall es descobrixi la imatge d'una dona nua; i, si és possible, una tercera, una quarta imatge, fins a l'esgotament de la possibilitat paranoica del pensament... El felicitat mortal que aconseguix projectar sobre totes les coses del món una objectivitat tan singularment entenimental podrà arribar a penetrar a l'altra Realitat o Irrealitat, aquella Irrealitat que... la Irrealitat, com si diguéssim..., en fi...! el cert és que per aquest procés paranoic, en virtut de la naturalesa taumatúrgica d'aquests 'simulacres', serà possible, segons Dalí, sistematitzar la confusió, establir 'ben clarament' la confusió i la complicació, desfer l'harmonia, anular la moral, i, en conseqüència, desacreditar totalment el món real i copsar *ipso facto* el món ideal.

Aquest món ideal, segueix dient Dalí, terra desitjada dels tressors sense fi ni compte, qui sap si no es troba ocult darrera dels 'tres grans simulacres': la m..., la sang i la putrefacció. El cert és, segons testimoni d'aquest jove esteticista que escriu com un profeta, que la Realitat ens apareixerà aleshores com una amnèsia. La veritat la veurem en el negatiu del concepte de mentida que serveix per a la vida en el món real: els con-

teria i amb procacitats de col·legial desfermat, tot això doncs no seria sinó un pamflet més de la ridícula estètica extremista gitada aquests darrers vint anys si no pronunciés quelcom de més alarmant, i l'eficàcia de l'alienació mental que informa la teoria dalinésca, la glossa poètica que acompanya el pamflet *La Femme Visible* i altres detalls literaris de la mateixa profecia delaten una inclinació demencial en el seu autor. Un literat francès que crec que és metge, Marcel Réja, publicà en 1908, a les edicions del *Mercur de France*, un llibre amb il·lustracions, titulat: *L'Art chez les Fous*, on s'anàlitzien i comenten les característiques de les ben determinades i diverses (si bé escasses) tendències artístiques dels boigs, artistes o no, que s'expressen per mitjà de la literatura, de la pintura, del dibuix o de l'escultura. En aquest llibre trobem tendències literàries i plàstiques que coincideixen estretament, esveradament, amb la tendència d'aquest llibre de Salvador Dalí i amb els dibuixos i pintures de mà del propi Dalí que il·lustren el panegíric que li adreçà en 1931 un tal René Crevel... Les burles fan com les processons, que retornen on eixiren: un tal que sabia tan bé burlar-se dels tartamuts bo i imitant-los a la perfecció, s'engrescà tant amb l'èxit d'aquella imitació que acabà tartamudejant incorregiblement pel restant de la seva vida. Els dadaïstes, els sobrerrealistes, els ultraistes que per tal d'espantar bo i ultrant més que ningú senyalaren fàcieciosament la demència com la darrera paraula de la puresa de l'expressió artística, hagueren de caure necessàriament en l'especulació d'aquest postulat, i es veu que ara acabaran practicant-lo forçosament ben endins d'un manicomi. Així ho experimentà el pobre Van Gogh, adalerat i de boníssima fe darrera les teories idiotistes de Gauguin; i així mateix ho hauria probablement experimentat aquest darrer si la malaltia que se l'emportà li haguessin deixat lleure.

No es pot jugar amb la Intel·ligència, l'únic atribut diví de la Humanitat: no es pot anar contra ella. Evadir-se de la Intel·ligència és un acte demoníac com el repudi contra Déu. Atacar la Intel·ligència és un sacrilegi tan abominable com l'atac directe a Déu mateix; tan enorme i tan absurd que no és concebible en cap home normal. Salvador Dalí està perdut si no és prou fort per a reaccionar contra tan espantoses criaturades.

JOAN SACS

CEPILLERIA MODERNA

raspalls per a tots els usos
artículos de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

BADRINAS MOBLES

DIAGONAL, 460

SYRA

Exposicions permanents d'art
Objectes per a presents
propis per
Sant JOSEP

DIPUTACIÓ, 262
TELÈFON 18710

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu

FITO
BARCELONA

JAUME I, 11
Telèfon 11655

EXPOSICIÓ DE
Pintura i Escultura DE
Albert Junyent
Josep Granyer

SALA BUSQUETS
Passeig de Gràcia, 36
DEL 18 AL 31 DE MARÇ 1933

Conferència internacional de ràdio

La pròxima primavera es reunirà a Lucerna una conferència que té per objecte posar en execució la Convenció radiotelegràfica internacional de Madrid celebrada no fa gaire. Es cerca, minvant la sobirania nacional, d'obtenir algunes concessions en benefici de l'interès general.

D'acord amb el reglament de la Conferència de Madrid, aquesta reunió es proposa fixar els límits màxims de potència d'antena i al mateix temps precisar el camp d'eficàcia de l'ona. Sembla que hi hagi la idea d'intentar aplicar el principi de sobirania als seus límits naturals en matèria de radiodifusió i, per tal de facilitar l'aplicació d'aquestes limitacions, els governs estan d'acord en principi de no fer cap modificació a la seva situació en aquesta matèria, conservant de moment el respectiu estat de coses.

La U. R. S. S., degut a les seves condicions geogràfiques especials, conservarà la utilització excepcional de determinades

bandes de freqüència, però aquest país s'associarà a tots els altres per a crear un organisme que unifiqui els serveis radioelèctrics d'Europa amb la intenció d'evitar les interferències entre les principals emissions.

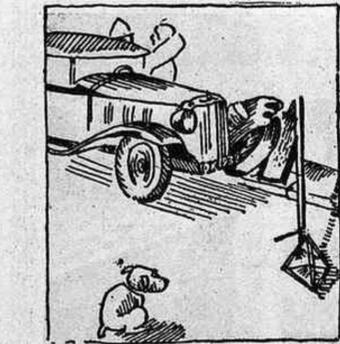
Un dels principis d'aquesta Conferència és que la potència de les estacions no té de sobrepasar del que permeti assegurar un bon servei nacional dintre dels límits del país. Aplicant aquest principi, la potència no modulada, mesurada a l'antena, no té d'ésser superior a 150 kw, per a les ones superiors a mil metres. Es oportú recordar que la potència de les noves estacions de Praga i Leipsic és de 120 kw., la mateixa que hom preveu per a Viena, Budapest i diverses emissores franceses.

Es difícil, però, saber si als països que fins ara han romàs gairebé al marge de la radiodifusió, i per tant el *statu quo* els és desfavorable, es voldran conformar a limitar-se als horitzons que la ràdio permet. La limitació de potència, però, a les xifres abans indicades, dona marge a un cert desenvolupament de la radiodifusió.

D'altra part i com que amb aquesta matèria els problemes es van resolent cada dia, no és impossible imaginar que es trobarà el procediment d'emetre amb molta potència sense molestar els veïns, i aleshores el problema fóra resolt.

La preparació d'aquesta conferència ha estat encarregada al Govern de Suïssa. La Unió Internacional de Radiodifusió ha elaborat un avantprojecte que serà presentat al govern d'aquest país abans del 15 de març. Aquest el comunicarà a tots els països interessats, pregant-los de trametre-li les observacions de manera que el projecte definitiu es pugui presentar abans del primer de juny d'enguany, data de la conferència. No hi ha dubte, doncs, que la reglamentació que s'obtingui a Lucerna serà de capital importància i principalment per a aquests països com el nostre, de tan migrat desenrotllament de la radiodifusió.

J. G.

El gos.—Té, el meu fanal preferit.
(Razzle, Londres)

CATALÀ
Ilegeix demà i cada dia
La Publicitat
DIARI CATALÀ

Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política,
Arts, Literatura, Música, Ràdio,
Finances, Esports, etc., etc.

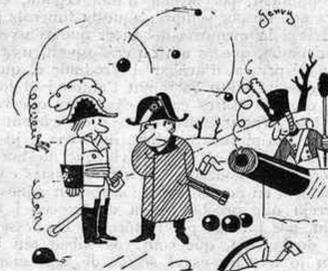
—El que necessita la seva filla són distraccions.
—De quin gènere, doctor?
—Del gènere masculí.

(La Zid, Bucarest)

—Què faràs l'estiu que ve?
—Suspensió de pagaments.

(Marianne, París)

—El meu ordenança!
—Una bala acaba de partir-lo pel mig, senyor.
—Doncs porteu-me la meitat on hi hagi la meva caps de rapè.

(Marianne, París)

Concurs "Mirador"

Es tracta de triar, per part dels nostres lectors, els quatre millors films sonors projectats a Barcelona. Per a facilitar-los la tasca, donem una llista de vint-i-sis films remarcables. De totes maneres, es poden votar films no inclosos en la llista que publiquem, perquè desitgem que el lector expressi amb tota sinceritat la seva opinió.

Es concediran tres premis als tres lectors que encertin quins seran els films premiats i precisin amb major aproximació, si no exactitud, quin nombre de sufragis hauran obtingut aquests quatre films.

En el número vinent detallarem en què consistiran els tres premis, que volem que siguin específicament cinematogràfics, i publicarem el butlletí de vot i les condicions completes d'aquest concurs.

Heus ací la llista dels vint-i-sis films:

- Les llums de la ciutat.
- El patriota.
- L'express blau.
- El comparsa.
- Alleluia.
- Liliom.
- Cimarron.
- L'última companyia.
- L'Angel Blau.
- El milió.
- Anna Christie.
- Jean de la Lune.
- Carbó.
- Els carrers de la ciutat.
- Noies d'uniforme.
- Remordiment.
- Les aventures de Skippy.

Grand Hotel.
La marxa nupcial.
M. (El vampir de Düsseldorf).
L'opéra de quat' sous.
A nous la liberté.
Tabú.
El camí de la vida.
Ombres blanques.
Champ.

LA DECLARACIO DEL «GANGSTER»

—Digues que sí, i robo un auto, trenco un aparador i prenc un anell i de seguida anem a trobar el pastor.

(Weekly Telegraph)

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**.

Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comercials, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se i trametar 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratorio Sôkafarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

R. C. A.
Radiola

Passeig de Gràcia, 29
Telèfon núm. 23909